

JUTRO

Iskaj, vsak dan eno ponedeljno
Narodna mala mesečno Lu. 18.-
in inozemstvo vključno s ponedeljskim lu-
trome Lu. 36.50.
Uredništvo:
Ljubljana, Pucničjeva ulica št. 5, telefon
št. 31-22, 31-23, 31-24.
Rekopisi se ne vračajo
CONCESSIONARIA ESCLUSIVA per la pub-
blicità di provenienza italiana ed estera
Unione Pubblicità Italiana S. A. MILANO

Zgodovinski dan na Beneškem trgu

Ducejevo sporočilo Rimljanom, Italijanom in svetu - Ogromne množice ljudstva manifestirajo gorečo privrženost Duceju in neomajno vero v Zmago

Le truppe dell'Asse sostengono duri combattimenti difensivi in Tunisia

Riuscite azioni dell'aviazione dell'Asse: 16 velivoli nemici distrutti

Il Quartier Generale delle Forze Armate comunica in data di 6 maggio 1943-XXI il seguente bollettino di guerra n. 1076:

Nel settore occidentale del fronte tunisino le truppe italiane e germaniche hanno validamente sostenuto anche ieri, duri combattimenti difensivi.

Nostri caccia bombardieri, con riuscita azione di sorpresa attaccavano mezzi corazzati avversari incendiandone e danneggiando alcune diecine. Sette apparecchi anglo-americani venivano distrutti, in duelli aerei, dalla caccia tedesca.

Nel cielo del canale di Sicilia, in rapido violento scontro con una formazione nemica, cacciatori italiani comandati dal tenente Amedeo Guidi da Bologna, di scorta ad un convoglio aereo, abbatterono in mare nove «Curtiss».

Dalle operazioni degli ultimi giorni sei nostri velivoli non sono rientrati.

Rim, 5. maja s. Tajnik Stranke je popoldne sklical k raportu zvezne tajnike in pokrajinske hierarhe. Manifestacija je imela izreden poudarek. Raport je bil v gledališču Adriano, ki je bilo okrašeno v treznem slogu latinstva. Na odru, kjer so bili člani narodnega direktorija Stranke, so bile zastave junakov sedanje vojne, ki so se žrtvovali za Domovino in Revolucijo. Nad temi simboli je bil napis »Zmagali bomo!« V ložah so bili najvišji politični zastopniki in zastopniki Režima s člani velikega sveta in vlade, zvezni tajniki in pokrajinski hierarhi pa so zasedli prostore v parterju. Navzoči so bili vsi generali Milice, poveljniki področja in poveljniki specialnih Milic, generali in višji oficirji generalnega poveljništva ter vsi legijam poveljujoči konzuli. V posebnem oddelku so bile vodilne ženske fašiste in zastopniki fašističnega tiska. Navzoča je bila tudi reprezentanca narodnega socializma. Tajnik Stranke, ki je bil sprejet z gorečo manifestacijo za Duceja, ki vodi usodo Italije, je odredil pozdrav Duceju, nakar je sledil raport. Po raportu se je manifestacija za Duceja obnovila še bolj gorečo.

kolone je še bolj razvnel veličastno ljudsko zborovanje. Se bolj mogočno so doneli vzkliki »Duce! Duce!«, še bolj celotno in jednolično so se strnili glasovi v soglasnem krik, ki bo ponesel italijanski narod do vseh zmago.

Končno se je odprl balkon in Duce se je pojavil. Ni mogoče opisati, kako mogočen in veličasten je bil sprejem, ko se je Duce pojavil. S trga in preko njega je donel pristni glas naroda, glas sovraštva proti ubijalcem žena in otrok, glas imperija proti tistim, ki omahujejo, glas brezmejnne ljubezni in neomajne vere v Duceja, ki bo znal dati Italiji še slavnostne dneve. V tej svetli manifestaciji ljudske duše je Duce spregovoril svoje končne besede, ki so, kakor vedno, podale sintezo trenutka.

donel pristni glas naroda, glas sovraštva proti ubijalcem žena in otrok, glas imperija proti tistim, ki omahujejo, glas brezmejnne ljubezni in neomajne vere v Duceja, ki bo znal dati Italiji še slavnostne dneve. V tej svetli manifestaciji ljudske duše je Duce spregovoril svoje končne besede, ki so, kakor vedno, podale sintezo trenutka.

Mussolini govori

Duce je rekel:

»Čutim, kako vibrira v vaših glasovih stara neomajna vera (množica mogočno vzklika: Da!) in obenem najvišje prepričanje: vera v fašizem (Da!), prepričanje, da bodo krvave žrtve teh težkih časov poplačane z zmago (Mogočno dolgo vzklikanje). In to tako resnično, kakor je Bog pravičen in Italija nesmrtna. (Ljudstvo navdušeno vzklika Duceju.)

Pred sedmimi leti smo se zbrali na tem trgu in proslavili zmago slavni zaključek vojne, med katero smo kljubovali svetu in odprli nove poti civilizaciji. (Dolgo odobranje.) Veliko podvzete ni končano: je samo prekinjeno. Jaz vem, jaz čutim, da milijoni in milijoni Italijanov trpijo na neizrekljivi boli, ki se imenuje afriška bol. (Da!) Za ozdravljenje je samo eno sredstvo: Vrniti se! In vrnili se bomo! (Množica izbruhne v nove nezadržne vzklike in vzklika z enim samim glasom: Da!)

Kategorični imperativi trenutka so ti: Čast tistemu, ki se bori. Prezir tistim, ki se skrivajo in svinec za vse izdajalce, kateregakoli čina in rase. (Viharno odobranje.) To ni samo moja volja. Prepričan sem, da je vaša volja in volja vsega italijanskega naroda!«

Mogočne manifestacije

Krik s katerim so bile sprejete Ducejeve besede, je bil najbolj svečan izraz odločitve naroda v tej uri, ko bi sleherni najmanjši omahovanje donelo kot izdajstvo. S tem krikom je bila obnovljena prisega. Posadka je s pilotom, ki lahko varno manevrira, da bo stroj ustrezal popolnoma slehernemu naporu, duh bo obvladoval sleherni dogodek, cilj bo dosežen za vsako ceno, s kakršnokoli žrtvijo za bodočnost Domovine, za naše dostojanstvo in dostojanstvo tistih, ki nam bodo sledili.

Manifestacija je imela resnično pomemben naglas. Duce se je dolgo mudil na balkonu in odgovarjal na naval živih domovinskih čustev. Ko se je umaknil, so bili vzkliki še bolj mogočni, tako da se je moral zopet pojaviti in se zopet strniti z ljudstvom. Duce se je vrnil večkrat na balkon in njegovo oko je videlo vse na okoli mogočno valovanje množice nad katero so se dvigale zastave in prapori. Odgovarjal je na pozdrave ljudstva s smehljajem. Množica je lahko zopet spoznala lice njegovih mož pred pohodom in njegovih najbližjih sodelavcev ter jim je vzklikala, kakor je vzklikala ranjenecem in pohabljenecem, ki so prišli med narod in priročili svojo gorečnost skupnemu ognju. Trg se je izpraznil počasi, ko se je začelo mrčeti, in navdušenje je zopet odmevalo s petjem Glorije.

nezze po ulicah, ko je ljudstvo poneslo plamen mogočnega doživljanja iz srca Rima v območje brezmejnega mestnega oboda.

Duce sprejel člane direktorija PNF

Rim, 5. maja. s. Duce je sprejel v Beneški palači direktorij PNF ob navzočnosti članov po zakonu Ekske. Bigginija, Cienetija, Polverellija, Albanija in Galbatijsa.

Po kratkih besedah tajnika Stranke so podtajniki in člani direktorija posamezno prisegli. Ob koncu je Duce znova približal dane ukaze za akcijo novega direktorija.

Stara neomajna vera

Rim, 5. maja. Po zborovanju, na katerem je Strankin tajnik podal svoje izčrпно poročilo, so šli hierarhi na Trg Venezia, ki je bil že poln ljudstva. Tu se je vnel nov plamen navdušenja, ki ga je še povzdignil trenutek, ko se je na balkonu Beneške palače pokazal Duce. Mussolini je dobro čutil navdušenje in toploto ljudske manifestacije, saj je prav on tisti, ki je množicam vcepil »antično neomajno vero«, ki danes preveča 45 milijonov Italijanov v borbi proti sovražniku. Narod in stranka sta bila danes resnično zlit v enoto in na poti proti zmagi ju vodi enotna volja.

Zapoved Duceja, ki je dejal, da je treba iti narodu naproti, je danes izpolnjena z drugo zapovedjo, ki izhaja takisto od Duceja, z zapovedjo, da je treba stati rami ob rami z narodom, kajti nikoli doslej kakšna stranka ni bila enotnejša in trdnjša. Narod zahteva danes s povzdignjenim glasom, da se borba nadaljuje brez omahovanja, ker čuti v tej najvišji nujnosti razlog za svoje življenje in za svojo čast, čuti, da ni zastavljeno samo vprašanje ugleda med narodi, marveč vprašanje za življenje vse domovine.

Vse to so fašisti z navdušenjem potrdili Duceju o priliki njihove sijajne manifestacije na Beneškem trgu. Borba se bo nadaljevala do popolne zmage, do popolnega zloma sovražnikovega odpora. Fašisti in Italijani čutijo, da je treba nuditi odpor in se boriti za veliko, močno in mogočno Italijo, da se bodočim pokolenjem zagotovi novi litorski red in novo razdobje omike.

Strogi ukrepi nankinške vlade proti špekulantom

Nanking, 5. maja. s. Izdane so bile izredno stroge odredbe nankinške vlade proti nakopičevalcem in verižnikom. Tisk in javnost sta pozdravila te potrebne ukrepe proti sebičnosti izkoriščevalcev, ki so v glavnem odgovorni za naraščanje dragotinje. Novi ukrepi določajo v hudih primerih smrtno kazen in dosmrtno ječo.

Dansko-finska blagovna izmenjava

Kodaň, 5. maja. s. Podpisana je bila dodatna trgovinska pogodba med dansko in finksko vlado. Na osnovi te pogodbe bo danska uvažala les, papir in celulozo, izvažala pa sladkor, maslo, jajca in konzervirano mleko.

Delovna knjižica za inozemce v Nemčiji

Berlin, 5. maja. s. Z odredbo šefa delovne službe je bila uvedena posebna delovna knjižica za inozemce, katero bodo inozemski delavci, zaposleni v Nemčiji, sprejeli od urada za delo. V Berlinu Lo ustanovljen osrednji urad, ki bo zbral vse osebne podatke in podatke o značaju dela vseh tujcev te knjižice.

Osni oddelki vzdržujejo težke obrambne boje v Tunisu

Uspele akcije osnega letalstva: 16 sovražnih letal uničenih

Glavni stan italijanskih Oboroženih Sil je objavil 6. maja naslednje št. 1076. vojno poročilo:

V zapadnem odseku tuniškega bojišča so italijanske in nemške čete tudi večeraj hkrabo vzdržale težke obrambne boje.

Naši lovski bombniki so posrečeno in s presenečenjem napadli sovražna oklopna vozila ter jih nekaj desetih zažgale in poskodovali. Nemški lovci so uničili v letalskih dvobojih 7 angleško-ameriških letal.

V zraku nad Sicilijskim prelivom so italijanski lovci pod poveljstvom poročnika Amedea Guidija iz Bologne, ki so spremeni- lili letalski konvoj, v naglem in silovit- tem spopadu s sovražno skupino sestrelili v morje 9 letal tipa »Curtiss«.

Z operacij zadnjih dni se ni vrnilo 6 naših letal.

Goreča požrtvovalnost vojaških duhovnikov

Rim, 5. maja. s. Z gorečo ljubeznijo do Domovine opravljajo naši duhovniki, ki so se dali obilen krvni delež, v tej vojni vstaje- nja svoje božje poslanstvo na bojiščih in

v ujetniških taboriščih. Naslednji dogodek je samo zopetno potrdilo izrednih kakovosti naše duhovščine. Naši vladi je preko Kr. poslanstva Italije v Bernu prišla vest, da je vojni ujetnik kaplan Romolo Rainotti, ki je bil že določen za povratek v domovino, izjavil, da se prostovoljno odreka pravici smatranja, da ne bi opravljal svoje dolžnosti. Oficirja - kaplana, če bi zapustil svoje tovariše v ujetništvu. Izrazil je navi- vindi gorečo željo, da bi se vrnil v kon- centracijsko taborišče št. 36, in nadaljeval svoje poslanstvo. In tako je iz pristanišča, kamor je bil poslan, da bi se vrnil v Italijo, zopet odšel med boje tovariše in tovariše v ujetništvu.

Eksc. Galbiati na pogrebu Viktorja Lutzeja

Berlin, 5. maja. s. Semkaj je prisel šef glavnega stana Milce general Galbiati, ki se bo udeležil pogreba umrlega šefa glavnega stana SA oddelkov Viktorja Lutzeja. Pričakovali so ga zastopniki Kr. veleposlan- stva Italije v Berlinu in zastopstvo SA oddelkov.

Letalski general Mario Piccini je dal svoje življenje za Domovino

Rim, 5. maja. s. Pri izvrševanju svoje dolžnosti je izgubil svoje življenje ob letalski nesreči brigadni general Mario Piccini, poveljnik letalstva Slovenije in Dalmacije.

General Piccini se je rodil v Parmi 12. januarja 1897. Leta 1916. je stopil prostovoljno v vojsko in se je kot bersaljer- ski oficir udeležil vojne proti I. abeurške- mu cesarstvu. Bil je ranjen v borbi in o- likovan s srebrno kolajno za vojaško hrabrost. Po izvršitvi posebnih misij si je pridobil diplom vojaškega pilota in je prestopil k Kr. letalstvu v činu kapitana. Dodeljen je bil oddelkom lovcev, letalski akademiji in glavnemu stanu ter se je iz- kazal posebno v izvrševanju svojih nalog, pri čemur si je pridobil številne pohvale.

Potem, ko je poveljeval dve leti slavni prvi jati lovcev, je bil poklican v povelj- ništvo lovskega letalstva na Sicilijo ter je napredoval zaradi spretnosti in hrabrosti, katero je pokazal v neki težki operativni dobi, v letalskega brigadnega generala po vojni zaslugi.

Ob ustanovitvi letalskega poveljništva Slovenije in Dalmacije je bil general Pic- cini določen za poveljnika letalskih sil v obeh novih vzhodnih pokrajinah. Kralje- vine, v svrhu sodelovanja z edinicami Kr.

vojske pri normalizaciji ozemelj bivše Ju- goslavije. Z opravljanjem kočljivih nalog, ki so mu bile poverjene, je general Pizzi- ni dokazal svoje visoke vojaške kreposti in nenavadno sposobnost organizatorja ter je potrdil tradicionalne kreposti orožja s tem, da je tolmačil in opravljal svoje poveljništvo z zgledom in žrtvovanjem.

Vrhovno poveljstvo Oboroženih sil Slove- nije-Dalmacija je izdalo svojim odlikom dnevno povelje, v katerem se lik generala Piccinija takole slavi:

»General Piccini, hrabri poveljnik in od- ličen letalec, je bil leto dni naš najdražji tovariš in neprimerljiv sodelavec v vojni akcijah na vsem ozemlju, katerega je za- vojevala naša armada. Z vnetim udejstvo- vanjem, katerega je podpirala obširna teh- nično-poklicna pristojnost, je postal dinami- čen in odličen organizator skupne letals- kih sil, razmeščenih v veliki medsebojni razdalji s težavnimi zvezami

Palel je kot junak na svojem borbenem mestu in njegovo ime se pridružuje štirim generalom Kr. letalstva, ki so padli v bor- bah: letalskemu maršalu Italii Balbu, ge- neralu letalske eskadre Aldu Pellegriniju in letalskima brigadnima generaloma Stefanu Cagni in Enricu Pezziju.

Izjalovljeni ruski napadi

Tako ob Kubanu kakor ob Ilmenskem jezeru so bili vsi sovjetski napadi odbiti

Iz Hitlerjevega glavnega stana, 6. maja. s. Vrhovno poveljništvo nemške vojske je objavilo danes naslednje poročilo:

Na vzhodni fronti kubanskega mostišča je sovražnik večeraj ves dan napadel z moč- nimi silami. Vsi napadi so bili zavrnjeni in pri tem uničeni številni oklopni vozovi.

Z ostale vzhodne fronte ne poročajo ra- zen o zavrnitvi krajevnih sovražnikovih napadov južno od Ilmenskega jezera o no- benem pomembnem bojnem delovanju.

V Tunisu je bilo več sovražnih napadov proti severnemu in srednjemu odseku fron- te zavrnjenih. Pri tem je bilo vzhodno od Mateuru izmed 24 napadajočih oklopnih voz uničenih 13.

Nemški in italijanski letalski oddelki so uničili pri napadih iz nizke višine večje število motornih vozil in več oklopnih voz. Težka bojna letala so napadla preteklo noč pristaniške naprave ob alžirski obali.

V jutranjih urah dne 6. maja so potopile nemške pomorske oborožene sile za zaščito obale pred bretonsko obalo brez lastnih izgub en angleški brzi čoln in hudo poško- dovala še tri nadaljnja.

Španski povratniki z vzhodnega bojišča

San Sebastian, 5. maja. s. 500 povrat- nikov Sinje divizije je prispelo v San Se- bastian, kjer jih je množica navdušeno sprejela ob navzočnosti oblasti in prva- kov. Povratniki so nadaljevali pot v Sa- ragoso, kjer bodo slavnostno sprejeti.

Podmorniška nevarnost v avstralskih vodah

Saigon, 5. maja. s. Avstralski morna- riški minister Maxim je izjavil, da so le- talski in podmorniški napadi sovražnika največja nevarnost, kateri je bila Avstra- lija izpostavljena po vstopu Japonske v vojno. Japonci, je dejal minister, zbirajo podmornice v avstralskih vodah, da bi ustvarili položaj, kakršnega so ustvarile podmornice Osi na Atlantiku.

Naročite se na
»DOBRO KNJIGO«

Gangsterstvo v Grossettu

Obstreljevanje neoborožencev, otrok in žena - Anglo- saška okrutnost in licemerstvo

S pojavo ameriških letalcev je zanešen v bojevanje način, ki ga Anglosasi lice- merno imenujejo »znanstveni način« bo- jevanja. Kakor pa kažejo posledice tega »znanstvenega načina«, gre pri ameriških letalskih napadih za brezprimerno pod- lost in okrutnost, kakršne ni zmogel nob- en drugi narod. Imeni dveh prizadetih italijanskih mest, — da imenujemo le dve; Grossetto in Reggio Calabria, — vsebuje- la strahotno obtožbo divjstva ameriških le- talcev. V obeh mestih okrutni ameriški letalci niso obstreljevali vojaških ciljev, marveč so naperili svoje orožje proti žen- skam in otrokom. Vse kaže, da so divja- ski napadalci z nekakim posebnim užit- kom streljali s strojnimi in civilno pre- bivalstvo. Ugotovljen je primer, da so iz letala obstreljevali domačina, ki se je vo- zil s kolesom po cesti, zopet drugje so svoje izstrelke naravnali na gručo žensk in otrok. Spuščali so se zelo nizko, da so s tem očito dokazali, da velja njihov na- pad ravno ženam in otrokom.

Takega divjstva novejša vojna zgodo- vina ne pomni in zato je bilo treba, da je Amerika poslala svoj gangstrski izrodek in zločinski sodrgo svojih velemoster ter ž njimi uvedla nov način bojevanja. Tako sedaj v imenu neke znanosti dežujejo kro- gle na mirno prebivalstvo nekaterih mest, ista »znanost« ubija nedolžno dečo, skrb- ne matere in sploh neoborožence, ki so po mednarodnih določilih kot neborci nedo- takljivi. Ni bilo tako samo v omenjenih dveh mestih, tudi Bari, Cagliari in cela vrsta sicilskih mest je bila deležna doka- za strahovite podlosti ameriških podivlja- ncev.

Vsak kulturni človek se je zavzeto vpra- ševal, do česa bo dovedlo brezobzirno bo- jevanje, ko so prišle v javnost vesti o nečloveških napadih angleških letalcev na italijanske bolnišniške ladje, različno opremljene z znakom Rdečega križa. Pre- več je primerov ter vrste in preveč redno se ponavljajo, da bi se dali opravičiti z izgovorom pomote ali slabe vidljivosti zna- ka ter zunanje podobe ladje, nihče pa si ni mogel misliti, da je mogoče še preko- saki to barbarstvo.

In vendar so se našli zločinci, ki so si stekli žalostno slavo, da streljajo na neza- ščitene civilne ljudi, na ženske in celo na otroke. Slednji so vzeli frazo o »znanstven- em« obstreljevanju kot poziv, naj izu- mijo čim učinkovitejše sredstvo, s kate- rim bo mogoče pobijati celo otroke na najsmrtonosnejši način. Izmašili so posebno obliko bomb, določenih zlasti za otroke. To so ona znamenita nalivna peresa, ki jih trosijo ameriška letala po vaseh, kjer jih pobirajo otroci kot nove vrste stra- hotno igrače, ne sluteč, da se skriva za nedolžnim videzom smrtna poguba in ne- verjetna pokvarjenost. Italijanski listi po- ročajo o otrocih, ki so komaj shodili in jim je prišla v roke opasna igrača. Prav ti slednji primeri dokazujejo nad vsak dvom jasno, da je gangsterstvo podlost ve- la na muho deca, ki ji ni mogoče dopo- vedati, kakšna nevarnost preti od teh igrač.

Letalci v Grossettu, v Cagliariu, Bariju, Messina in drugod so za vse čase oskrnili ščit ameriške vojske in čast ameriškega vojaka. Žrtve — otroci — jih obtožujejo, prebivalstvo Italije pa se je še trdnje strnilo okoli zastav Domovine ter je bolj kakor kdajkoli odločeno, da dobojujejo ta vsiljeni boj do dokončne zmage.

Madžarsko ogorčenje nad anglosaškim barbarstvom

Budimpešta, 5. maja. s. Bombardiranje italijanskih mest vzbuja ogorčenje ma- džarske javnosti in tiska. »Ujnaszage« pi- še, da morajo narodi, ki so dolžni svojo omiko kulturi Rima, obojati barbarske anglosaške napade na italijanska me- sta. Poročilo ugotavlja, da letalska bom- bardiranja nimajo nobenega učinka na moralo civilnega prebivalstva, temveč še bolj utrjujejo duha odpornosti italijanske- ga naroda, katerega vera v zmago je vedno bolj trdna. Pirati zraka uničujejo spomenike omikanih mest Evrope in streljajo s strojnimi na žene in otroke, zaslužijo prežr vsakega omikane člo- veka.

Italijanski kulturni zavod

Višji tečaj italijanske kulture in jezikovnega izpopolnjevanja

Tiskovni urad zveze Fašijev sporoča: Italijanski kulturni zavod v Ljubljani bo v kratkem otvoril višji tečaj italijanske kulture in tečaj jezikovnega izpopolnjevanja.

V tečaju za kulturo se bodo poučevali naslednji predmeti: zgodovina Italije v odnosu do svetovne zgodovine; zgodovina italijanskega lepstva; zgodovina filozofije in znanosti; zgodovina umetnosti.

V tečaju jezikovnega izpopolnjevanja se bodo obravnavala poglavja znanstvene slovnice, skladne in jezikovnega sloga. Obenem bo izveden tudi poseben načrt konverzacije.

Oba tečaja se bosta nadaljevala tudi v akademskem letu 1943-1944. Vpisnina znaša 100 lir. Za pojavnost in vpis se je treba obrniti na tajništvo zavoda, Napoleonov trg št. 6, od 18. do 19.30.

Požrtvovalnost italijanskih letalcev na vzhodu

Z vzhodne fronte, 6. maja. (Poročilo posebnega dopisnika agencije Stefani.) Ni res, da se letalstva ne tiče vse, kar je v zvezi s kopnimi operacijami, ker je akcijsko področje letalstva zrak. Tudi letalstva občutijo odjugo in če je sposobnost mehanikov in pilotov uspešno pozimi, da so spravili gigantski letalski stroj z zaledenih in zasneženih odličij, naltijo piloti in mehaniki se na drugačne težave in napore, kadar je teren preplavljen. Sprememba operativnega odseka se poveča težave, kajti urediti je treba skoraj popolnoma opuščen letalski in vzpostaviti njihovo organizacijo. Zanimiv je bil delez, ki ga je prevzelo italijansko letalstvo v fazi naglih priprav za velike bodoče preizkušnje. Vse to je bilo treba tako izvršiti, da ofenzivni poleti niso prenehali kakor tudi ne izvidniško in nadzorovalno ter spremljevalno letalsko delovanje. Kakor znano postajajo naloge letalstva vedno večje. Letalstvo ne odloča samo v bitki, temveč pomaga in vodi v raznih operacijah vojnega in oskrbovalnega značaja. Ko se čete na kopnem približujejo cilju, prekosijo falange letal zavzete točke in jih razširijo in utrdijo. Zelo dragocene so v tej fazi naloge tistih, ki morajo iz višine čuvati ukrajinske in kavkasko obale, kajti črno morje je še vedno izredno važna prometna in zvezna pot, ki jo je treba čim bolj nadzorovati in ščititi. Slavno sinje orožje, ki je dokazalo svojo hrabrost in junaštvo na

vzhodni fronti Evrope, je med drugim imelo tudi nalogo čuvati ta posebni odsek. To je bila zaupna naloga, kajti za njeno izpolnitev ni bila potrebna samo požrtvovalnost posadke, temveč tudi odločno, jasno in razumno poveljevanje. S strateškimi izvidniškimi poleti nad obalami in nad prometom se je opravljala služba nadzorovanja. Za smotno uporabo strojev in moštva so dolga in utrudljiva zaščitna križarjenja brez koristi, kajti letala, ki bi morala delovati na zelo obširnem področju, bi ne mogla naglo preprečiti morebitne nevarnosti s strani letal in sovražnih podmornic. Te d'spozicije so se izkazale za učinkovite o priliki nevarnosti s strani sovražnih letal, ki je prčila v enu zaveznikiškemu oskrbovalnemu konvoju na Črnem morju. Naši oddelki lovcev, ki so bili obveščeni o prihodu sovražnih letal, so odleteli na alarm nad kraj, nad katerim so dolgo križarili, sovražna letala pa so se odtegnila borbi.

Naši izvidniki so istočasno preiskali morje, da bi zaznali morebitno navzočnost sovražnih podmornic in preprečili nevarnost, ki je grozila konvoju. Navzlic predelom oblakov, zaradi katerih je bilo letenje zelo težavno, in navzlic nadzorstvu zaveznikiških ladij, naša letala niso izgubila iz vida sovražnika, zaradi česar je konvoj srečno dosegel namembno pristanišče.

Nov izredni komisar občine Semič

Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino, odreja glede na potrebo, da se zamenja fašist Ermanno Callegaris v dolžnosti izrednega komisarja občine Semič, in glede na člen 3. Kr. D. Z. z dne 3. maja 1941-XXI, št. 291, fašist Ovidio Meoni od Ernesta se imenuje za izrednega komisarja občine Semič kot naslednik fašista Ermanna Callegaris.

Civilni komisar Črnomlja je dolžan izvršiti ta ukaz.

Ljubljana, 2. maja 1943-XXI.

Visoki komisar: Emilio Grazzoli

Gabrijel Oblak župan Logatec

Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino odreja v zvezi s svojim ukazom z dne 13. januarja 1943-XXI, št. 10.139, s katerim je bil go pod Gabrijel Oblak imenovan za izrednega komisarja občine Logatec, in glede na člen 2. odredbe z dne 24. januarja 1942-XXI, št. 12, gospod Gabrijel Oblak od Mateja se imenuje za župana občine Logatec z učinkom od 3. maja 1943-XXI.

Civilni komisar v Logatcu je dolžan izvršiti ta ukaz.

Ljubljana, 2. maja 1943-XXI.

Visoki komisar: Emilio Grazzoli

Prodaja mesa na odrezek „D“

Pokrajinski Prehranjevalni zavod sporoča, da bodo v soboto, 8. maja t. l., potrošniki lahko dobili pri svojih običajnih mesarjih proti odvzemu odrezka „D“ navadnih živilskih nakaznic, izdanih od Mestnega poglavarstva v Ljubljani.

100 gr svežega govejega mesa in 100 gr krvavice.

Zavod, ki prejmejo racionirana živila na posebna nakazila, morajo mesarjem predložiti potrdilo Mestnega preskrbovalnega urada. Delitev se bo pričela ob 7. uri.

Maksimalni cenik

Maksimalni cenik šte. 9, ki velja po navedbi Visokega komisarja za Ljubljansko pokrajino od 10. aprila t. l. naprej, določa za mestno občino Ljubljansko naslednje cene na drobno (iz vsote trošarin):

1. Kruh iz enotne moke v kosih do 400 g 2.30 lire, v kosih od 400 do 1.000 g 2.20 lire; testenine iz enotne moke 3.90 lire za kg; enotna pšenična moka 2.70 lire; enotna koruzna moka 2.20 lire; riž navadn 2.70 lire; fižol 6 lir za kg.
2. Jedilno olje (olivno) 14.70 lire za liter, surovo maslo 28.40 lire za kg; slanina soljena 19 lir za kg; mast 17 lir za kg.
3. Kis, 4% vinski 6.35 lire za liter.
4. Mleko 2.50 lire za liter; kondenzirano mleko v dozah po 850 g 15.90 lire za dozo v dozah po 385 g 7.55 lire za dozo.
5. Sladkor: sladkorna sipa 8.25 lire za kg v kockah 8.35 lire.
6. Mehiča drva, razžagana, tranko skladišče trgovca v Ljubljani 33.60 lire za stot; mehki roblanci (žamane), približno 1 m dolgi, franko mestno skladišče 40 lir za stot; trda razžagana drva 40 lir za stot, enotno milij, ki vsebuje 23-27% kisline, 4.10 lire za kg.

Neve ugotovitve o pokolu v Katynu

Budimpešta, 5. maja. s. Profesor Franc Osos z medicinske fakultete na univerzi v Budimpešti, se je vrnil iz Smolenska, kjer je sodeloval v zdravniški mednarodni komisiji, ki je ugotavljala boljševiško barbarstvo čigar žrtev so bili poljski oficirji, ter podal za tisk zanimive izjave. Po opisu strašnega vtiša grobov v Katynu je prof. Osos dodal, da je sovjetska vlada, ki je edina odgovorna za kruti umor poljskih oficirjev, zamažala skušala braniti se pred strašnimi očitki in omikane sveta. Sovjetsko letalstvo je skušalo motiti delo komisije in je ponovno napadalo področje, kjer se je mudilo. Kot zdravnik sem lahko ugotovil, je dejal prof. Osos, da je na tihinu vseh trupel rana, pokrita s tanko plastjo apna. Po ugotovitvah komisije trupla niso bila v jamah nad tri leta. Večina žrtev je bila ubita pred jarki, katere so morale žrtve same izkopati. Nemogoče je popisati dramatične prizore med razpnavanjem trupel poljskih oficirjev. Posebno ganljivo je bila identifikacija trupla nekoga poljskega oficirja, ki ga je spoznal njegov brat. Trupla generala so bile izkazane vojaške časti in je bilo dostojno pokopano. Prof. Osos je naznanil objavo podrobnega poročila mednarodne komisije zdravnikov, ki bo strahotna obtožba krutih metod boljševikov.

Ljubna, 5. maja. s. Angleški zunanji minister je v spodnji zbornici podal nekaj izjav o „naraščajoči težavah“, ki so nastale po sporu med sovjetsko in poljsko vlado. Izjavil je, da je angleška vlada v obžalovanju dolžna, da je vlada Sovjetske zveze potem, ko je Sikorski zaprosil mednarodni Rdeči križ za preiskavo o katynskih dogodkih, prekršila odnose s poljsko vlado, ter je podprla, da je treba imeti pred očmi, da to nasprotje ni bo nikomur koristilo. Angleška vlada želi, da bi se boleče nasprotje čimprej odpravilo.

Bedastoče angliške propagande

Rim, 4. maja. Današnje poročilo sovražnih bedastoč objavljajo: »Daily Mail« zatrjuje v dopisu iz Madrida, da je bil Keitel imenovan za šefa italijanske protiletalske obrambe. V nekem drugem dopisu iz Madrida zagotavlja isti list, da je zasedba Kerkenskih otokov nad Staxom »povzročila v Italiji velik strah«, zlasti glede na usodo Lampeduse in Pantellerije ter večjih italijanskih otokov. Dopis nadaljuje: V madridskih diplomatskih krogih vedo, da je Mussolini ukazal svojim vojaškim, mornariškim in letalskim sodelavcem, naj pravijo načrte za obrambo prednjih otočnih postojank, ne menec se za ostale fronte z afriško vred. Mussolini misli, da se to vraščanje tiče izključno Italije.

»Daily Sketch« zatrjuje, da je prišel v Rim, poslan od Himmlerja, polkovnik Rimmer, strokovnjak proti sabotaži, da bi se posvetoval z voditelji OVRE. V dopisu iz Carigrada zagotavlja »Daily Telegraph«, da so nastali v Italiji hudi izgledi, da je notranji položaj v državi »kakičen«. »Daily Sketch« poudarja, da je bil znak za invazijo sporočen vsem vojaškim in civilnim oblastem v Italiji. »Times« objavlja Reuterjevo poročilo o novem imenovanju direktorja PNF in o spremembah statuta z naslovom: »Mussolini zahteva od fašistov novo prisego«.

Gospodarstvo

Gospodarsko izkoriščanje avtorskih pravic v Italiji

Po večletnih pripravah so v Italiji pred dvema letoma stopili v veljavo novi zakonski predpisi o zaščiti avtorskih pravic, ki so bili pozneje vneseni v obči državljanski zakonik. Medtem je bila izgrajena tudi organizacija za gospodarsko izkoriščanje avtorskih pravic. Za zaščito avtorjev in njihovih pravic je bil v okviru korporacijskega reda ustanovljen javno-pravni zavod za zaščito avtorskih pravic »Ente Italiano per il Diritto d'Autore«. Ta ustanova vrši posredovalne funkcije med avtorji na eni strani in različnimi podjetji, ki izkoriščajo dela avtorjev, in ima pravico posegati v gospodarsko izkoriščanje umetniških del, nadalje izdaja licence in dovoljenja ter po potrebi skrbi za inkaso honorarjev in odškodnin ter te zneske dostavlja upravičencem. Poleg te ustanove obstoja še dolgo poseben zavod za socialno skrbstvo avtorjev. Dajatev tega zavoda se krijejo z obveznimi prispevki v višini 3%, ki se odbijejo od prejemkov avtorjev za izkoriščanje njihovih pravic. Temu zavodu (Cassa di Previdenza e di Assistenza), ki je priključen korporacijski zvezi lepim umetnosti, pripadajo v gotovih primerih same avtorske pravice, zlasti če po smrti avtorja zaščitnih del ni dedičev. Za izkoriščanje gledaliških komadov v inozemstvu obstoja poseben zavod »Ente Italiano per gli Scambi Teatrali«, ki je podrejen kulturnemu ministru.

S predpisi o zaščiti avtorskih pravic so v Italiji zaščitena vsa knjižna dela literarne, umetniške, znanstvene in verske vsebine, nadalje glasbena dela, vključni ples in pantomine, dela arhitekture, kiparstva, slikarstva (vključni odsko slikarstvo), risbe, razni rezli, filmska dela ter končno prevodi in načrti ter dela na področju tehnike. Zaščitena je tudi izdelava gramofonskih plošč in snemanje radijskih oddaj na plošče. Avtorsko pravico uživa avtor vse življenje, njegovi dediči pa 50 let po njegovi smrti. Če je več avtorjev, je merodajna smrt poslednjega soavtorja. Če je bilo delo objavljeno šele po smrti avtorja, teče avtorska pravica 50 let od trenutka objave dotičnega dela, vendar mora biti dotično delo objavljeno najkasneje 20 let po smrti avtorja. Če avtor delo proda, se brez njegovega pristanka dotično delo ne sme vsebinsko spremeniti. Po smrti avtorja preide ta pravica na dediče. Pri filmskih delih gre zaščita dejanskemu avtorju. Nove pogodbe za prodajo avtorskih pravic se smejo sklepati največ na 10 let. V novem zakonu je predvidena odstotna udeležba avtorja ali njegovih dedičev v primeru, če se ugotovi večja vrednost dela po njegovi prvi objavi. Zakon ščiti tudi umetniško delo igralcev, pevcev in predavalnih umetnikov v pogledu izvajanja njihovih del v filmu, na gramofonskih ploščah ali radiu. Pravica na honorar za taka predvajanja teče 20 let. Zakon velja za dela italijanskih avtorjev in inozemskih avtorjev, ki bivajo v Italiji, če je bila prva objava del izvršena v Italiji. Ostali inozemski avtorji uživajo enako zaščito, kakor jo priznava dotična država italijanskim državljanom.

Gospodarske vesti

— **Proizvodnja umetnega gumiya v Italiji.** Nedavno smo na tem mestu navedli nekaj zanimivih podatkov iz letnega poročila Pirellinega koncerna, nanašajočih se na proizvodnjo umetnega gumiya v Italiji. Družba Pirelli je že leta 1939 skupaj z Zavodom za industrijsko obnovo (IRI) ustanovila posebno družbo »Soc. An. Industria Gomma Sintetica« z glavnico 50 milijonov lir. Ta družba si je dala za nalogo, pričeti s proizvodnjo umetnega gumiya v dveh velikih tvornicah, od katerih je prva že v polnem obratu in krije sedaj že precejšen del italijanske potrošnje gumiya, druga pa bo pričela v kratkem obratovati. Družba je nedavno pristojnim korporacijskim organom predložila prošnjo za odobritev zvišanja glavnice od 50 na 500 milijonov lir, pri čemer bodo krediti matične družbe Pirelli spremenjeni v delnice. Sedaj še poročajo iz Rima, da je »enat odobri« priznanje subvencije 425 milijonov lir družbi za sintetični gumi kot prispevek za kriviti znanih industrijskih stroškov. Po zbiranju voine se je družba odločila obe tvornici zgraditi v večjem obsegu kakor je bilo prvotno dočeno. Sedaj so predvidene nadaljnjše investicije za povečanje proizvodnje. Tako da bodo vsi »investicijski stroški« dosegli 850 milijonov lir; temu je prišteti še začne obratovne stroške v višini 250 milijonov lir. Prva tvornica, ki obratuje že eno leto, izdeluje umetni gumi iz alkohola in je dosegla najboljšo upeh Druka tvornica, ki bo v kratkem začela obratovati, pa bo izdelovala umetni gumi iz kalcijevega karbida.

— **Varnostne plošne zveze med Sveto in Adriatikom.** Prejini tedaj smo poročali, da se v Baslu pričela pogajanja med italijansko letarico pod vodstvom prof. Giannottia in švicarico delegacijo pod vodstvom ravnatelja Mutznierja glede važnih plošnih vprašanj s posebnim ožrom na ureditev struge Pada in

gradnjo prekopa od Milana do Pada in njegovega podaljška proti severozapadu do jezera Maggiore, s čimer bi bil za Svico ustvarjen izhod na Adrijsko morje. Svica se že od početka živo zanima za izvršitev tega načrta. Kakor sedaj poročajo iz Rima, so pogajanja v Svici zaključena. Gradnja te vodne zveze od jezera Maggiore do Milana se bo lahko začela takoj po končani vojni. Načrti so pripravljeni tako za gradnjo prekopa kakor tudi za ureditev jezera do Locarna. Prekop se bo pričel ob jezeru Maggiore pri Miorini. Tudi podrobni načrti so izdelani in je treba le še s delom pričeti. Prekop od Milana do Miorine bo dolg 57 km, pot preko jezera Maggiore do Locarna pa bo dolga 70 km. Tehnikom je v zvezi z gradnjo prekopa uspešna tudi spretna rešitev vprašanja ureditve odтока reke Ticina iz jezera Maggiore. Tu bo zgrajena velika pregrada, ki ne bo služila samo pridobivanju električne toka, temveč tudi vzdrževanju pravilne vodne gladine jezera, ki je potrebna za plovbo, in zboljšanju okolinskih težkoč. Gradnja prekopa ne bo povzročila večjih tehničnih težkoč. Svica je naravno pripravljena nuditi pri izvršitvi tega načrta vse potrebno sodelovanje, saj bo od izvršitve načrta sama imela velike koristi. Obe delegaciji sta se sporazumeli, da se bodo začela gradbena dela istočasno na raznih odsekih. Končno je bilo ugotovljeno, da bo nova vodna zveza od vseh možnih zvez med Svico in Adrijskim morjem najboljša in najcenejša.

— **Taboriščni denar v Nemčiji.** Ze kmalu po izbruhu vojne je nemška vojaška uprava izdala poseben denar za uporabo v »aboriščnih vojnih ujetnikov. Z rastočo razpoložljivostjo vojnih ujetnikov se je uporaba tega denarja precej razširila. Taboriščni denar se sedaj tiska v enotni obliki. Novčance so manše od rednih novčanov in so tiskane samo na eni strani. Izdane pa so v odrezkih po 1, 5 in 10 pfenigov in navzgor do 10 mark. Vojni ujetniki v Nemčiji, ki so zaposleni v raznih industrijskih podjetjih, dobivajo svoje prejemke samo v tem denarju in jim je sprejemanje nemškega ali inozemskega denarja prepovedano. S tem taboriščnim denarjem lahko vršijo nakupe v taboriščni kantini ter pri določenih trgovcih na kraju zaposlitve. Podjetja, ki potrebuje zneske taboriščnega denarja, v banki odnosno hranilnici, trgovci in kantinerji pa lahko pri istem zavodu zamenjajo taboriščni denar za marke. Drugim osebam se taboriščni denar ne zamenja.

— **Ustanovitev družbe za obnovo čevljarstva industrije v Ukrajini.** Iz Berlina poročajo, da je bila te dni ustanovljena družba Ostschuh z glavnico 2 milijona mark, ki bo obnovila proizvodnjo čevljev v zasednem ozemlju Sovjetske Rusije. Družbo je ustanovilo 80 nemških tvornic čevljev skupaj s tvrdko Bata d. d. v Zlinu. Podjetja, ki so ustanovila družbo, bodo dala na razpolago za obnovo proizvodnje potrebne stroje. Najprej bodo pričeli izdelovati v Ukrajini čevlje iz lesenimi podplati.

— **Gradnja prekopa med Dunavom in Tiso.** Madžarska bo še letos spomladaj pričela graditi vodno zvezo med Dunavom in Tiso ter med Blatnim jezerom in Dunavom. Kakor poročajo iz Budimpešte, bodo v prihodnjih dneh pričeli z gradbenimi deli, ki bodo trajala po načrtu 8 let in bodo gradbeni stroški dosegli približno 130 do 150 milijonov pengov. Po dograditvi tega prekopa se bo vodna pot med gornjim tokom Tise in Budimpešto skrajšala za okrog 500 km. Poseben pomen bo dobila ta prekop tudi za tovarni promet iz spodnjega toka Tise proti severu in zlasti tudi za izvozni promet v Nemčijo in na Slovaško.

— **Ameriški kapital prodira v Arabijo.** Iz Ankare poročajo, da je ravnatelj teheranske podružnice ameriškega koncerna Standard Oil Andrew prispel v Saudovo Arabijo, da bi se tam z arabskim finančnim ministrom Abdalom Sokimonom pogajal o načrtu za melioracijo in namakanje obsežnih zemljišč v centralni Arabiji. Po poročilu arabske agenture se washingtonska vlada poslužuje družbe Standard Oil za izvebo svojih načrtov, ki gredo za tem, spraviti Saudovo Arabijo v gospodarsko odvisnost od Zedinjenih držav. Stroški načrta se bodo krili po ameriškem zakonu o posojanju in zakupu, ki je bil 20. aprila razširjen na Saudovo Arabijo. Glede na verske tradicije Vahabito, ki v mnogih področjih Arabije ne dopuščajo stike z nemonahedanci, se se verno ameriški kapital pri svojih akcijah poslužuje egiptskih inženjerjev in tehnikov, ki so nedavno prispeli v Arabijo na povabilo arabske vlade. Vodja te delegacije inž. Mohamed Omar je tudi nazvoč pri pogajanjih med arabskim finančnim ministrom in ameriškim pooblaščencom Andrewom. Po ameriškem načrtu bodo najprej uredili namakanje področja 30.000 ha, pozneje pa se bo površje razširilo na 150.000 ha. V okraju Khera so že zgradili 20 km dolg prekop, ki služi namakanju polj. Še prej pa je bila družba Standard Oil zasigurala od arabske vlade pravico, izsledovanja ležišč mineralnega olja v vsej Saudovi Arabiji in pravico gradnje cevovoda za mineralno olje od Perzijskega zaliva do Rdečega morja.

General Franco o preporodu Španije

Velike falangistične svečanosti v Huelvi

Huelva, 4. maja. s. Semkaj je prispel general Franco, ki ga je prebivalstvo navdušeno sprejelo. General Franco je odšel skozi mesto do pomola, kjer je stopil na veliko tribuno, za stopniki oblasti in hierarhi pa so zasedli tribune ob strani. Po končanih ovacijah je Franco sprejel v dar meč zgrave obine Huelva, nato pa je v svojem govoru izjavil, da je ponosen spričo edinstva, vedrosti in sile španskega naroda v sedanjih usodnih trenutkih, ter je zatrdil, da falangistično gibanje ni muhast epizoda v borbi za moč, temveč predstavlja povratek k najgloblji bistvi Španije, k enotni oblasti, ki jo so ustanovili katoliški kraji in ki je ustvarila zgodovino in imperij Španije. Franco je nato poveljeval življenjsko silo naroda, ki ob sleherni priliki pokaže svojo genialnost, svoje junaštvo in navdušenje, ustvarjajoč nove rodove s svojimi žrtvami in s krvjo. Dodal je, da propad Španije ni bil propad naroda, temveč njenih vladajočih razredov in njihove politike. Tudi takrat, kadar se je narod izčrpaval v notranjih borbah, je pokazal življenjsko silo in hrepenceje po bodočnosti, ker se je uprl proti misli majhne domovine in proti materialistični miselnosti voditeljev, ki je preprečevala uresničenje boljše usode naroda. General Franco je dodal, da je danes Španija velika in svobodna ter gre veliki bodočnosti nasproti. Omenil je, da se narodi vladajo po treh sistemih, po liberalnem, marksističnem in totalitarnem. Falangizem je odločno proti liberalizmu in njegovi lažni svobodi, kajti liberalizem ustvarja pod demokratsko krinko kapitalizem, ta pa je ustvaril na svetu suženjstvo, ki ga krhčanstvo zavrača, ter je iznašel poslovnega človeka, ki mu je prepustil edino svobodo do bratomornih borb. Enako je falanga proti marksizmu, ki ustvarja še hujske suženjstvo kakor liberalizem. Marksizem je uničil človeške pravice in ustvaril državo, ki je absolutni gospodar nad vsemi bogastvi ter je obenem kapitalistični izkoriščevalec in policaj. Boljševiška država je

strašen zgled bede. Tretji totalitarni sistem sloni na krščanski moral, ki je nastala v zgodovini narodov in na morali falangizma. Država ni ravnodušna do bojev med ljudmi, zavrača izkoriščanje človeka in uvreča družbo v njene naravne meje, v občine, družine, sindikate ter ustvarja s tem režim. sloneč na resnični svobodi, kajti človek je resnično svoboden samo tedaj, kadar je odrešen bede in kadar njegovo svobodo urejajo zakoni. Narodi, ki so zlorabljali svobodo, so zapadli v razuzdanost in suženjstvo. Ob zaključku je Franco pozval narod, naj čuva Španijo in se prepriča, da je mogoča velika in nesmrtna domovina samo z disciplino, edinstvom in vero. Po govoru je general Franco pristvoval paradi 22.000 falangistov, naker je s svojim spremstvom odšel s tribune in odpotoval v Punta-sebo, kjer se je vkrcal in se odpravil v Rabido, kjer mu je bil v zgodovinskem samostanu v čast prirejen obed.

Pozno spoznanje

Tanger, 5. maja. s. Iz Alžira poročajo, da je general Giraud sprejel delegacijo alžirskih delavcev, zastopnike raznih občin in poklicnih sindikatov. Podal je izjavo, nekaj izjav in dejal med drugim: 30-letna vojna, ki se je pričela l. 1914 in ki se bo morda končala l. 1944 bo spremenila kapitalistični režim, kakršnega smo poznali prej, v režim obsežnega sodelovanja. Ne priznavam enostranskih koristi in tudi ne borbe Ost. Po vojni bomo skušali dvigniti življenjsko raven. Delavci bodo morali imeti minimalno plačo in dostojno stanovanje.

Kakor je videti, je bila za generala Girauda in njegove zaveznike potrebna kar 30-letna vojna, ne za uresničenje, temveč komaj za spoznanje najnujnejše uresničitve vsega, kar je bilo v Italiji brez kakršnega koli pritiska že davno ustvarjeno s socialno politiko fašističnega režima.

Najvišje cene na ljubljanskem živilskem trgu

veljavne od ponedeljka 3. maja do objave novega cenika

Ljubljana, 6. maja. Po dogovoru z zastopniki in zastopniki konsumentov, pridelovalcev in prodajalcev je mestni tržni urad Visokemu Komisarijatu spet predložil najvišje cene za tržno blago v Ljubljani ter jih je ta odobril.

Z odlokom VIII./2 št. 362/8 Vis. Komisarijata za Ljubljansko pokrajino veljajo za Ljubljano določene najvišje cene od ponedeljka 3. maja 1943-XXI. Zjutraj dalje do objave novega cenika.

Najvišje cene, ki je po njih dovoljeno v Ljubljani prodajati v ceniku navedeno blago in ga plačevati, so naslednje:

Kislo zelje 4 lire; repa na debelo 0.75 lire; repa na drobno 1.10 lire; kislja repa 2.50 lire; berivka 8 lir; radič 6 lir; zeleni radič 8 lir; špinaca 3.80 lire; rdeča pesa 3 lire; kolerabica 4 lire; rumena »šlaca« 2 lire; črna redkev 1.50 lire; mesečna redkevica 10 lir; domači beluš 11 lir; rbarbara 6 lir; rdeče korenje brez zelenja 4 lire; rumeno korenje 2 lire; peteršilj 4 lire; zelena (glave) 5 lir; cebula 3 lire, šalota 4 lire; česen 8 lir; osmaženi hren 4 lire; jabolka I. vrste (namizna, izbrana) 5.70 lire; jabolka II. vrste 5 lir; suho lipovo cvetje 18 lir; jajca 2 lire komad.

Kjer ni posebej naveden liter, veljajo cene za kilogram. Opozarjamo pa, da vse te cene veljajo samo za blago, pridelano v Ljubljanski pokrajini, ker je za iz drugih pokrajin uvoženo blago v veljavi cenik za zelenjavo in sadje št. 8 na zeletem papirju. Posebno pa opozarjamo prodajalce, da mora biti po teh cenah napredaj vse blago zdravo, otrebljeno in v takem stanju, kakor je opisano v ceniku. Vsa povrtnina mora biti označena in oprana, vendar pa ne več mokra, pač pa sveža.

Vse te najvišje dopustne cene in tudi vse nižje cene morajo biti vidno označene pri vsem v ceniku navedenem blagu ne samo na Vodnikovem in Pogačarjevem, temveč tudi na živilskih trgih v Mostah, na Viču, na Sv. Jakoba trgu in v šiški, enako pa sploh pri vseh prodajalcih in prodajalcih po vsej mestni občini Ljubljani.

Blago, za katero so bile cene objavljene v prejšnjih maksimalnih cenikih, sedaj pa cen ne bi bilo v tem ceniku, se prodaja po prejšnjih cenah, če ne bi bila za dotično blago s posebno odločbo Visokega Komisarijata, odsek za določanje cen, odobrena drugačna cena.

KULTURNI PREGLED

Ivan Albrecht

Danes praznuje petdesetletnico slovenski pesnik in pisatelj Ivan Albrecht. Njegovo delo si je pridobilo široko popularnost, saj se je v svojem dolgoletnem stvarstvenem delovanju največkrat s posebno vneto in izkušnostjo bavil z malim človekom in njegovimi življenjskimi problemi, posebej se s kmečkim ljudstvom. Svojo liriko in prozo je Ivan Albrecht tudi oblikovno približal čutenju in miselnosti tistega sveta, ki mu je najbližji, ne da bi zaradi tega delal kompromise s slabim okusom. Ivan Albrecht je bil vedno prepričan, da mora slovostvo opravljati v narodu svojo funkcijo in če hoče pridobiti čim širše sloje, se jim mora približati, jih dvigati in jim dajati plemenite nagibe k urejenemu mišljenju in etično trdnemu čustvovanju. To izrazito ljudsko, obenem pa človečansko noto je ugotovil in psihološko utemeljil v delu Ivana Albrehta vodilni slovenski filozof, univ. prof. dr. Veber in tako prej kakor slovenska kritika označil značilni in pomen Albrehtovega več kakor tridesetletnega pisateljskega delovanja. Ivan Albrecht se je rodil 7. maja 1893 kot devetletni otrok kmečkih staršev v Hotedrišci. Ljudsko šolo je obiskoval v domačem kraju, gimnazij v Ljubljani, univerzo pa v Gradcu. Med prvo svetovno vojno je moral kakor toliko iz njegove generacije prebiti študij, po vrnitvi s fronte pa jih je opustil in se posvetil priložnostnim poklicem. Izmed njih mu je ostal poklic, v katerem je videl vzlic vsemu trnju na poti svojo usodo in poslanstvo: poklic slovenskega književnika.

Literarno se je najprej potekal v »Angelesku« za 1. 1910 pod psevdonimom Ivan Gregorčev. Nato so začele njegove pesmi izhajati v »Slovanu«, 1. 1913, pa je postal tudi soodgovornik »Ljubljane, Zvonca«. Svoje pesniške in prozne prispevke je objavil v raznih listih in revijah. Urejeval je kmečki mesečnik »Grudo«. Njegova prva pesniška zbirka »Slutnje« je izšla 1. 1919, v poznejših letih pa je izšlo pri raznih založbah in delno v pisateljevih lastnih založbah okrog dvajset del. Mnogo njegovih pesmi, povesti in člankov je raztresenih po listih in revijah. Med njegovimi pripovednimi književnimi so izšle: novelistična zbirka »Milenosti«, satirična povest »Andrej Ternovec«, »Paberli iz Rožar«, »Ranjena gruda« I. dr. Nekatere njegove povesti so prevedene v češčino, nekaj pesmi pa je upelavenih. Največ jih je komponiral pokojni Emil Adamič.

Ivan Albrecht tudi sedaj vztrajno nadaljuje svoje slovesno delo. Med drugim pripravlja dve pesniški zbirki »Crni zublji« in »Materin obraz«, iz katerih smo slišali nekatere primere na literarnem večeru pred dobrim letom. Dalje pripravlja večje delo v prozi »Slepi brat« in kmečko povest z notranjskih hribov »Rovtarica«.

Plodovitemu pisatelju želimo, da bi ga srečanje s Abrahamom še bolj podžgalo k delu, ki naj mu prinese v zdravju in zadovoljstvu še mnogo trajnih uspehov!

„Prodana nevesta“
zopet v Operi

Drago Čuden — naš novi Janko

Delo, ki spada po svoji dolgoletni tradiciji v železni repertoar našega gledališča kakor Verdi in Puccini, je Smetanova »Prodana nevesta«.

Ni si mogoče misliti sezone brez njene prekipelave življenjske razbibanosti, pestre melodične in živahne ritmične, brez njenih sončnih kmečkih tipov, brez njenih temperamentnih plesov in njene scene barvitosti. To delo je za poslušalca res kopal v mladosti, močnem življenjskem občutju, je poživilo zdravilo in opojno zabljeno. To bogastvo življenjskega občutja in elan, ki sta v operi, bosta — kakor še vedno doslej — vpeljala operno sezono v tisto pomladansko razpoloženje, ki ga prirada v zadnjih dneh z neprijetnim vremenskim zatiranjem. Malo je oper, iz katerih puhti tako intenziven, tako vse prevzemajoč dihanje in njene moči, ter zdravila v njej živih ljudi. To delo očara poslušalca predvsem zaradi svoje očarosti in vonja, ki veje iz njega.

Kolikšen uspeh ima vedno ta opera pri nas in kakšen je bil v tem smislu lani, vemo vsi. Po zaslugi Vidaličeve, ki je Marinka (vse o njej je povedala kritika in je občutilo občinstvo), po zaslugi Lupše, ki bo tudi letos Kecal (kdo ga ne pozna?), po zaslugi Banovca, Vaska, ki ga imamo vsi pristočno radi, po drugih nam starših: Janku, Dolničarju, B. Stritarju, ki jih cenimo kot zaslužljive in ki se jim bo letos pridružil v partiji Kate Eza Karlovec, nova, kot pojava impozantna Katarina. Nov pa bo — in to je zanimivo letošnje uprizoritve tega dela — Drago Čuden, naš mladi tenor, v partiji Janka.

Če pomislimo, da je letos svojo pevsko pot šele začel in da je pel od oktobrskega debuta do danes: Alfreda v Traviati, Su-Honga v opereti »Zemlja smehljaja« in Lenskega v »Onjeginu«, da je pel preko štirideset predstav v sedmih mesecih — kot začetnik v prvem letu svojega pevskega studija in odrskega udeleževanja, in da ga čaka zdaj še Janko, velika in ne lahka partija, potem je treba priznati, da glori teško breme dela na zelo mladostnem in ne do kraja vzgojenem glasu.

Dirigent predstave je tudi letos D. Žebre, režiser C. Debevec, koreograf ing. P. Go-

Kronika

• **Poklonitev na pokopališču v Fortiju.** Častniki in vojaki nekakega lazaretnega viala italijanskega Rdečega križa so prispele te dni v Forti, kjer so pod vodstvom majorja Federica Solarija obiskali grobnico Mussolinijeve rodbine ter se poklonili pokojnikom, ki snivajo na pokopališču svoj večni sen. Na grob Mussolinijevih staršev v Predappju so obiskovalci položili spominski venec.

• **Hčerka maršala Kellia umrla v Švici.** V nekem hotelu v Locarnu je umrla gdnca. Erika v. Keitel, hči nemškega feldmaršala Kellia, ki se je mudila že nekaj časa v Švici zaradi zdravja. Njena smrt je nastopila nenadoma.

• **Smrt matere pokojnega škofa Montalbettija.** V Reggio Calabriji je umrla ga. Carolina Portmann, vdova Montalbetti, mati pokojnega škofa Montalbettija, ki je postal pred meseci žrtev letalskih napadov na Siciliji. Staro je pobrala smrt zaradi žalosti nad nesrečnim koncem svojega sina.

• **Obisk madžarskega poslanika pri italijanski vladi v Milanu.** V četrtak je prišel v Milan na obisk madžarski poslanik pri Kvirinatu Zoltan Mariassy. Popoldan je imel predavanje o Milanu in njegovih kulturnih odnosih do Madžarske, Mariassy je velik prijatelj in propagator italijanske misli med Madžari.

• **Dovoljeno izdelovanje čevljev iz usnja,** ki ga prinesejo potrošniki. Ministrstvu za korporacije je bilo predloženo vprašanje, če je čevljarjem dovoljeno izdelovati čevlje iz usnja, ki ga prinesejo v delo potrošniki. Pristojno ministrstvo je na to vprašanje odgovorilo pritrdilno. Čevljarji torej smejo izdelati iz usnja, ki ga jim prinesejo njihovi naročniki, tudi obavalo netipizirane vrste. Čevlji pa se smejo v takšnih primerih napraviti samo iz usnja, ki se je prej uporabljalo za kovoče, ročne torbice in podobne predmete.

• **Dr. Aljehin zmagovalec v praškem turnirju.** V petek 30. aprila je bil v Prazi zaključen meštrski turnir s svečano razdelitvijo daril in velikim turnirjem. Zmagovalec turnirja je postal dr. Aljehin, ki je v zadnjih osemih kolidih dosegel zmago za zmago. Nihail si je 17 točk iz 20 dosegljivih in ostal kot edini udeleženec neporažen. Sledi mu estonski mojster Keres s 14 in pol točke, tretje mesto je dosegel mladi češki mojster Katetov s 13 točkami, četrto in peto delita Foltys in Saitar s 12 in pol točke, potem pa sledijo Lokvenc, Šamisch, Thelen in Urbanec s 11 točkami, na koncu tabele so ostali Opotenski, Dietze in zastopnica ženske gospe Suchova.

IZ LJUBLJANE

• **Nova grobova.** V visoki starosti 77 let je dne 30. aprila v št. Vidu nad Ljubljano mirno v Gospodu zaspala vdova Šolcovega upravitelja v pokopu ga. Filomena Šolcova, po rodu Kogejeva. Za njo žalujejo sin dr. Tona, naš ugledni šolnik, hčerka Mila por. Jarnik in drugo sorodstvo. K večnemu počitku so pokojnico položili na belo nedeljo na farnem pokopališču pri Sv. Vidu. — Umrla je ga. Jospina Križnarjeva. Zapuščila hčerko, pet sinov in številno drugo sorodstvo. Pogreb pokojne je bil v četrtek popoldne v žal na pokopališču k Sv. Križu. — Pokojnika naj bo ohranjen blag spomin, njunim svojcem pa izrekamo naše iskreno sožalje.

• **Spet nam je poslalo sonce,** toda ne bo bilo večeraj jutraj še polno oblakov, ki so čez dan spet zagrnili vir luči in toplote. Se imamo hladno vreme, v sredo čez dan smo zabeležili komaj 13 stop. C., večeraj jutraj pa je bilo 6.6 stop. C. Nastopil je veter, ki je zdaj pa zdaj spet razgalil oblake. Barometer je močno padel, in sicer na 765 mm. Tudi napovedovalec vremena v Zvezdi prerokuje dež. Ker nam torej vsi znaki slabo kažejo, je prav verjetno, da bomo v kratkem imeli spet lepo vreme.

• **Pianist Carlo Vidusso** je zadnjič nastopil v naši sredi 2. oktobra 1941. leta. Za širšo našo koncertno publiko je bil taktat Vidusso še nepoznan, a je že pri prvem svojem večjem koncertnem nastopu v Ljubljani navdušil publiko, ki je z zavzetjo pozornostjo sledila čudovitim niansiranim žuborenju, ki se je izpod njegovih rok prelivalo po dvorani in oplajalo srca z muziko, ki je prepirala ne le o umetnikovi do konca dognani uvečanosti in kar suvereni tehnični zmogljivosti, marveč tudi s čustveno in duhovno poglobljeno interpretacijo vseh del, ki jih je imel na sporedu. Vidusso, ki je eden prvih pianistov sedanje dobe,

KINO MATICA

RADI IZREDNE DOLINE FILMA
PREDSTAVE OB DELAVNIH:
OB 14.30, 16.30, IN 19.00 URI
V NEDELJO: OB 10.30, 14.30, 16.30
IN 19.00 URI

lovin, zborovodja R. Simoniti, scenograf pa V. Skružny, Maša Sl.

ZAPISKI

Nevednost ali zloba?

Snoči sem zvedel o govorici, da blagopokojni umetnik gospod Rihard Jakopič zadnjih svojih del ni dovrševal sam. Te govorice morejo širiti samo nevednost in idiotijo, ali pa — zlobnost! Vse take govorice moram in lahko kar najodločneje zavrnem! Paleta s se neposušeno barvo leži na mizi, kamor jo je v sredo pred bolezni počil. Nedovršena slika, na kateri je nazadnje delal, je še na stojalu v njegovi sprejemnici, ki mu je zadnje čase služila tudi za atelje. Vsem, ki smo ga poznali, nam je spomin nanj tako svet, da niti take govorice, niti nefairstopostanje nekih krogov in celo kulturne institucije po njegovi smrti ne more zmanjšati našega spoštovanja do Jakopiča UMETNIKA in do Jakopiča CLOVEKA! V svoji neizmerni dobrotljivosti, vseodpuščanju, svoji velikodušnosti in preziru vsega materialnega, naglašujoč vedno ljubezen do bližnjega in duhovno vrednost človeka, mi je večkrat rekel da, to kar mi zaupa, ni za javnost. Ni mi pa prepovedal in ne vezal, da moram tudi po njegovi smrti molčati. Toda dnevnik ima premo prostora, upam pa, da bo prišel čas, ko bom lahko obeloda-

Dar mesta Ljubljane
Visokemu komisarju

O priliki 11. obletnice ustanovitve Ljubljanske pokrajine je g. župan Rupnik izročil Eks. Grazioliju bronast kip, ki predstavlja ljubljanski grh. Zgoraj je vrezan napis: La città di Lubiana — Mesto Ljubljana, ob zvonju pa: S-V All-Altio Commissario amico benefattore 1943-XXI — Visokemu komisarju prijatelju dobrotniku S-V

vseposod velikega umetniškega slovesa, bo igral v Ljubljani v ponedeljek, dne 10. oktobra ob 7 zvečer v veliki filharmonični dvorani naslednji spored: Beethoven: Sonata op. 10. Ferrari Treccate: 6 Etude in v drugem delu 24 Etude op. 10 in 25 slavne Chopina. Izredno lep spored, ki mora navdušiti vse prijatelje klavirske igre, predvsem pa občevalce Chopina. Podrobni spored koncerta in vstopnice so na razpolago v knjigarni Glasbene Matice.

• **Nova knjiga za mladino** z napeto vsebino je »Tarzan, kralj džungle«, ki je pravkar izšla v knjigarni Tiskovne zadruge, Selemburgova 3.

• **V Obrazložitvi galeriji razstavlja slikar Edo Deržaj.** Ljubitelji Deržajev umetnosti vabimo, da si ogledajo razstavo njegovih največjih del. Okrog 50 izbranih oltarnih podob in akvarelov, pejsažev iz bližnje okolice in gora, bo zadovoljilo še tako razvajena občinstva razstav. Edo Deržaj je z uspehom, ki ga je dosegel s svojo lankso razstavo, znova dokazal, da spada med naše prave oblikovalce naravnih lepot. V soboto 8. maja bomo ob 16. popoldne videli njegovo najnovejša dela, ki nedvomno ne bodo zastajala za onimi, ki so razveselila toliko število občivalcev lanske razstave. Razstava bo odprta vsak dan od 9 do 18.30.

• **Ali se hočete naučiti italijanske brez truda in napora?** Nabavite si dr. Gradov Italijanski tečaj za Slovence, ki ga dobiš v knjigarni Tiskovne zadruge, Selemburgova 3! Knjiga je namenjena samouku, ki se ob točnem upoštevanju predpisanih navodil z lahkoto nauči v kratkem italijanskega jezika. Mehanično-sugestivna metoda.

• **Nocojšnji koncert** na dveh klavirjih bo imel naslednji spored: 1) Clementi: Sonata C-dur; 2) Tarengini: Variacije na Schumannovo temo; 3) Piccolini: Burleska; 4) Chopin: a) Etuda, b) Preludij; 5) Pfeifer: Tarantela. Koncertni spored bosta zavaljati priznani naši pianistki Marta Bizjak-Vajalova in Silvia Hrašovčeva. Že četrto leto gojita sistematično igro na dveh klavirjih, nocojšnji njun koncert bo peti javni koncert te stroke in vsi dosedanja koncerti so imeli velik umetniški uspeh in so našli velik odziv v naši koncertni publik. Začetek koncerta bo drevi točno ob 7 v mali filharmonični dvorani. Predprijava vstopnic v knjigarni Glasbene Matice.

• **Vodstva na Vavpotičev razstavi** bosta imela v petek in v soboto, vsakokrat ob 17. uri g. prof. S. Šantel in prof. M. Subic.

• **Dijaki inje 3. in 4. razr. gimnazije** ter 4. razr. meščanske šole, prijavite se za posebne instrukcije v predmetih za malo maturo! Ločeni oddelki po šolah in razredih. Učni honorar nizek. Poučujejo profesorji strokovnjaki. Informacije in prijave dnevno dopoldne od 9. do 12. in popoldne od 4. do 6. ure. Specialne strokovne instrukcije za gimnazije in meščanske šole, Mussolinijev (Kongresni) trg, 2, II. nadst. Središče mesta!

• **Zadnji dnevi Vavpotičeve razstave** se iztekajo in ni upati, da bi v doglednem času nanesla prilika, videti Vavpotičevo

nil vse, ker ni lepo in nam ni v čast, da se zadeva Groharja ponavlja tudi po smrti Jakopiča.

Ivo Beršak
Ljubljana, dne 3. majnika 1943.

• **Zanimiv koncert v Ljubljani.** Dne 12. t. m. bo v Franciškanski dvorani koncert ljubljancem gdn. Ade Auerpergo-ve in tenorista Tibora Ergessyja. O tej mikavni prireditvi bomo priobčili v jutrišnji številki podrobnejše podatke, ki bodo gotovo zanimali ljubljansko koncertno občinstvo.

• **Velik uspeh romana Milana Begovića.** V začetku leta 1941 je izšel obsejni roman hrvatskega pisatelja Milana Begovića »Giga Bariceva«. Tri knjige obsegajo delo je kljub nastopivšim vojnim razmeram vzbudilo izredno pozornost in v dveh letih sta bili razprodani dve izdaji romana, ki sodi po obsegu med največje v hrvatski literaturi. Sedaj je izšla tretja izdaja »Gige Bariceve«. Finale tega romana je Begović predelal v znano dramo »Brez tretjega«, ki so jo uspešno vpriizorili tudi v ljubljanskem gledališču. Pripravljajo se prevodi »Gige Bariceve« v več svetovnih jezikov. — Milan Begović je pravkar izdal pri založbi Biblioteka lipeje knjige (Belka) v Zagrebu zbirko treh novel z naslovom »Umetnikov zapiske«. Obširen predgovor »Milan Begović kao dramatik i mistik« je napisal pisatelj Zlatko Milković.

Boj za kubansko mostišče

Nemški vojni poročevalec Wlfrid v. Owen opisuje borbo za kubansko mostišče v »Völkischer Beobachterju« od 30. aprila in pravi:

Mesto Krimskaja je v najsrednji črti. Krimskaja je prav tako kakor Novorosijsk žarišče borbe za kubansko mostišče. Mesto leži na ravnini. Neposredno ob njegovi južni strani se začne gozdovi in višavje severozapadnega Kavkaza. Krasnodar veže s Krimskajo cesta, ki jo glede na sovjetske razmere lahko imenujemo prvovrstno. Nemci so po njej lahko vozili s svojimi avtomobili z brzino 60 do 80 km na uro. Kakor je bila ta cesta prej v oporo Nemcem, prav tako se je zdaj s pridom poslužujejo sovjeti, ker je po njej moglo promet tudi ob najneugodnejših vremenskih razmerah. Po tej cesti se torej valjo motorizirani oddelki, oklopniki in vsakovrstni preteži. Vzporedno s cesto teče enotirna železnica. Tod okrog so divjale najhujše borbe, ki so zahtevale od boljševikov ogromne izgube na ljudeh in materialu. Kot mesto samo pa je Krimskaja nepomembno ter kaže vse prilastke sovjetskega podeželskega kraja. Zgrajeno je po enotni shemi ter ima postajo za motorje in traktorje ter več tvornic za predelovanje kmetijskih pridelkov. V okolici uspeva prav dober tobak, ki tvori poseben gospodarski vir okoliškega prebivalstva.

V neposredni bližini Krimskaje se začne prostrana močvirja kubanske nižine. Lice pokrajine se zelo spreminja. V spomladni dobi in v času močnih deževij se to področje spremeni v široko, neprehodno vodno puščavo. To ozemlje tvori v bistvu severni del kubanskega mostišča. Značilna ozemlja silno otežkoča sleherni borbi večjega obsega. Navzlic temu so boljševiki ponovno poskusili na tem odseku vtisniti fronto pri kubanskem mostišču ter so posebno hudo napadali nemške postojanke proti koncu februarja in v začetku marca. Takrat je bila v teh krajih še takšna zmrzal, da so lagune in močvirja, katere tvori Kuban pri svojem izlivu v morje, bile še prehodne. 58. sovjetska armada je imela naročilo predreti nemško črto ter s široko obkrožitvijo uničiti nemško obrambo. Podjetje se je ponesrečilo. Dve sovjetski diviziji sta bili pri tem popolnoma uničeni, več drugih pa močno zdesetkanih. Ena izmed njih, katero je začelo v lagunskem področju južno vreme, je obšla s z orožjem in vozili v blatu. Njene izgube so bile ogromne. Nemška vojska je pri tej akciji uplenila 69 topov.

Po tem uničujočem porazu je sovražnik zastavil svoje moči proti vzhodnemu boku kubanskega mostišča. Ko je bil tudi tam

krvave odbit, je začel okoli srede aprila napadati na jugu Novorosijska.

Zaledje kubanskega mostišča tvori Tamanjski polotok s svojimi neštevilnimi močvirji, jezeri in zalivi, ki segajo proti Krimu. Tamanjski polotok je dobil ime po mestu Tamanju, ki leži na nasprotni strani Kerča. Ruski pesnik Puškin pravi o Tamanju, da je najobupnejše mesto v širni Ru-

siji. In kdor je bil v Tamanju, bo temu popolnoma pritril. Nekaj sivih hiš je raztresenih po enolični pokrajini in po nabreklih preliva ob Kerču. Vsa ta pokrajina ima na sebi nekaj neskončno otežnega. Človeku se vsiljuje vtis, da se nahaja na koncu sveta, navzlic temu pa ima Tamanj staro zgodovino in sijajno preteklost. Ndaleč tega mesta so razvaline Panagorije, stare zgodovinske naselbine. Tod okrog, kakor tudi drugod na Kavkazu, naleti na sledove Helenistične in bizantinske kulture. Po treh rusko-turških vojnah je Moskva v bukreštanskem miru dobila te kraje v svojo last. Toda boljševiki so poskrbeli, da so vsi spomini na slavno preteklost popolnoma zamrli.

Tudi Anapa, zadnje pomembno mesto v tem okolišju, ima slavno zgodovino. Leži kakšnih 40 km severozapadno od Novorosijska ter razpolaga s pomembnim pristaniščem za trgovinske in ribiške ladje. Kakor Novorosijsk, je bila tudi Anapa stara turška trdnjava. Za časa turških bojev je ponovno menjala gospodarja. Rusi so jo zavzeli trkrat, šele potem je postala njih dokončna last. V krimski vojni leta 1855 so bile trdnjavske naprave v Anapi porušene. Kot pristaniško mesto ima Anapa pomen za napadalne akcije proti Krimu.

Morska ožina pri Kerču je široka le 5 do 15 km. Poleti je prikladna za vožnje z ladjami in čolni. drugake pa je pozimi, ko se valijo ledne grude iz Azovskega morja skozi ta prehod, zaradi česar se čisto zatakne ves promet.

GLEDALIŠČE

DRAMA

Petek, 7. maja, ob 17: V časn obiskanja. Zaključena predstava za šolsko mladino.

Sobota, 8. maja, ob 15: V časn obiskanja. Zaključena predstava za šolsko mladino.

Občinstvo opozarjamo, da so predstave »V časn obiskanja«, ki so namenjene mladini, v glavnem zaključene in so vstopnice domala razprodane, vendar pa so pred vsako predstavo, pol ure pred začetkom, pri blagajni v Drami na razpolago vstopnice, ki so še ostale.

Gabriele D'Annunzio: »Jorijeva hča«.

Opozarjamo na premiere tega dela, ki ga je poslovenil dr. Alojz Gradnik. Prva predstava bo v torek 11. t. m. Vsebinsko je pokazal pesnik v tem delu poštvalno moč resnične in globoke ljubezni, ki jo je zmogel lahko tudi zavrnec po svoji katarzi.

OPERA

Petek, 7. maja: zaprto.

Sobota, 8. maja, ob 18: Prodana nevesta.

Prvič v sezoni. Red Premierski.

Nedelja, 9. maja, ob 17: Evgenij Onjegin.

Izven. Cene od 28 lir navzdol.

Jutri bo za red Premierski prva letnična uprizoritev Smetanove komične opere »Prodana nevesta«. Delo, ki spada zaradi svoje živahne ritmične razbibanosti in melodičnosti med stalne repertoarne predstave, ki se vračajo vsako leto na oder, je eno izmed posebnih priljubljenih uprizoritev. Naslovno partijo bo pela tudi letos Vidaličeva, ki je imela lani v njej velik uspeh. V glavnih partijah Vaska in Kecal, bomo tudi letos slišali Banovca in Lupše, ki sta v njih s svojo komično noto odlično uspela. Nov bo letos Janko, glavna tenorska partija, ki jo bo pel Drago Čuden, in mati Kata v interpretaciji Eze Karlovec. V ostalih partijah: Krušina-Janko, Ljudmila-Stritarjeva, Mila-Dolničar, ciruški ravnatelj-Jelnikar, Emmeralda-Barbiceva, indijane-Marek, Dirigent: D. Žebre; režiser: C. Debevec; zborovodja: R. Simoniti; koreograf: inž. P. Golovin; scenograf: V. Skružny.

Opozarjamo na nedeljsko predstavo Čajkovskega opere »Evgenij Onjegin«. V njej bodo prvič v letošnji sezoni: partijo Tatjana-Eyehalova, Gremina-Betetto in Lenskega-Sladotjev. Ostala zasedba je ista kot pri prejšnjih predstavah.

Radio Ljubljana

PETEK, 7. MAJA 1943-XXI

7.30: Lahka glasba. 8.00: Napoved časa; Poročila v italijanskini. 12.20: Plošče. 12.30: Poročila v slovenščini. 12.45: Italijanska glasba v narečju. 13.00: Napoved časa; Poročila v italijanskini. 10.10: Poročila Vrhovnega poveljstva Oboroženih sil v slovenščini. 13.12: Orkester vodi dirigent Gallino. 13.45: Opereta na glasbo. 14.00: Poročila v italijanskini. 14.10: Koncert radijskega orkestra vodi dirigent D. M. Sijanec; Orkestralna glasba. 15.00: Poročila v slovenščini. 17.00: Napoved časa; Poročila v italijanskini. 17.15: Koncert kitarista Stanka Preka. 17.35: Komorna glasba. 19.00: »Govo-rimo italijansko« — poučuje prof. dr. Stanko Leben. 19.30: Poročila v slovenščini. 19.45: Politični komentar v slovenščini. 20.00: Napoved časa; poročila v italijanskini. 20.20: Radio za družino. 21.05: Orkester vodi dirigent Segurini. 21.30: Koncert radijskega orkestra, vodi dirigent D. M. Sijanec. Oporna glasba. 22.00: Skoraj pozabljena glasba znanih glasbenikov iz osemnajstega stoletja. 22.45: Poročila v italijanskini.

Že zgodaj se je začel Josip Korban uveljavljati kot mladinski pisatelj. Priobčeval je črtice, predvsem humoristične značaja, v »Zvončku«, »Domačem prijatelju«, »Kmečkem kolarju« in drugod. Za šolski oder je pripravljal dramejke za mladino »Povodni mož«. V knjizi obliki so se zvrstila njegova priljubljena dela: »Vitolmova železnica«, »Iz mojih temnih dni«, »Koča v Globeli«, »Mihčev Miheec«, »Mrtvi menihi«, »Kralja sta razveselila«, »Kralj Brkoline« in pravljica enodejanka s petjem »Živa voda«.

Ko se je za stalno preselil v Ljubljano, se je brž zivil v življenje naše metropole, kateremu zna posneti marsikatero humoristično potezo. Posveča se šaljivemu s prijeto, duhovito satiro začimjenemu podlistku, s katerim se je uvrstil med zveste sodrudičke »Jutra«. Njegovega psevdonima zaenkrat ne bomo izdali, saj upamo, da se bo Josip Korban lahko kmalu predstavil našemu čitajočemu občinstvu z novo knjigo, in sicer z zbirko izbranih humorističnih in satirčnih crtic, ki so učinkoviti in literarno veljavni prispevek k naši sicer skromni zakladnici zdravega humorja.

Zelimo g. Josipu Korbanu v srečnem družinskem krogu še mnogo vedrega in uspešnega pisateljskega dela.

SPORT

12 najboljših pri nedeljskem teku na 1000 m

Pred startom v finalu za veliko nagrado za srednje proge, ki jo bil minulo nedeljo med nogometnim sporedom na Hermesovem stadionu v Šiški. Na sliki vidimo vseh 12 udeležencev, med katerimi sta najboljši mesti zasedla Ivo Šošterič (štev. 11) in Ilirijan Janez Novak (štev. 15). Favorit tekmovalca Ilirijan Pleničar štev. 14 je v zadnji tretjini proge odstopil

In že je na vrsti IV. kolo

V nedeljo dve prvenstveni in ena šaljiva tekma na Hermesovem stadionu v Šiški

Hitro se pomikajo športni termin, bolj za tiste, ki na tekmar igraje sami in si v nekaj dnevih med dvema nedeljnima tekmar naravnajo zrahljane ude in pomirijo razdražene živce, kakor za one, ki hodijo na igrišča samo kot gledalci in jim bivanje tamkaj — razen v izjemnih primerih — ne povzroča ravno prevelikih naporov. Toda res je le da imamo še živo pred seboj obe srečanja pretekla nedelje, od katerih je posebno ono med Ljubljano in Hermesom presegalo okvir običajnih domačih preganjanj za okroglim usmjem, in že je pred nami naslednji termin v domačem prvenstvenem plesu to je četrti krogi tekem za točke v obeh divizijah.

Nasprotniki, ki pojdejo to nedeljo na teren za najvišjo čast, ki je zdaj dosegljiva domačim predstavnikom te igre, so v II. diviziji Korotan in Zabajk, v I. pa Dopelavoro tob. tov. in Mars. Vsak par je zanimiv po svoje in vsak izid utegne odpreti nove vidike v nadaljnjem razpletu te domače športne borbe. Poglejmo najprej med šibkejši dve moštvi.

Kortan in Zabajk

sta po formi na papirju sodeč, precej daleč drug od drugega. Po enkrat sta obe enajstori do sedaj preizkusili svoje znanje v takih odločitvah in uspeh je bil za oba precej različen. Medtem ko so Kortanci dobili v roke neizkušene, čeprav zmerom bolj žilave Vičane in jih poslali v garderobo s kopico 7 golov, je enakekar vodila v tej družbi, precej manj uspešno, saj je moral z 0:2 prepuštili dečkom s Kodeljevega ves izkupiček in ostati še dalje na repu tabele. Če bi hoteli prerokovati, kdo bo zmagal, bi precej vse nade pripisovali Korotanu in le naključje ali kaj izrednega bi moglo Zabajčanom to pot pomagati do prvega

uspeha. Seveda je žoga še bolj okrogla za tiste, ki je ne obvladajo najbolj sigurno, in tako pripuščamo tudi možnost, da bi Korotan po do zdaj neoporečnem prvem uspehu v nedeljo ostal praznih rok.

Glavni dogodek na igrišču pa bo prihodnjo nedeljo slej ko prej dvoboj za točke v I. diviziji, in sicer med moštvoma

Dopolavora t. t. in Marsa

Igralci obeh strank so dovolj znani in so tudi že letošnji pomlad igrali med seboj, takrat vsakekor dvakrat v korist Marsovcv. V prvenstvenem delu tekmovalca pa trenutno vsaj deloma delita usodo enkrat noračenih z razliko pač, da je Mars že opravil z največernjim nasprotnikom, kar ga je v Ljubljani s katerim je partijo častno izgubil s 3:4. medtem ko so Tobakariji ostali brez točke po drugični poti. Najprej so na splošno presenečenje iztrgali Hermesu z enim golom obe točki, potem pa se je pokazalo da so poslali v borbo neverificiranega moža in za zeleno mizo so zato dobili strogo lekcijsko, po kateri je z zmage z 1:0 nastal poraz v obliki 0:2. Tako so zdaj skupno z Marsom brez točke kar pomeni, da bodo napeli vse sile, da se rešijo ne prijetnega prostora na koncu tabele. Enakih misli so seveda tudi Marsovc, ki jim je — tako menijo čisto po pravici — čim boljše, kolikor so že pretekli za to preklicano žogo — zdaj, ko imajo Ljubljano za seboj, net do vrha bolj ali manj odprta. Toda prav tako se morajo zavedati, da jim je na poti do tja še dvoje zelo resnih ovir, od katerih se ena Dopelavoristi, druga pa Hermes. Enajstoriča z tobačne tovarne se je vrgla v letošnje tekmovalstvo s silnim zagonom in se bo — kljub neizbežni slabi volji, ki je je povzročil nesrečni nastop z Milanovcem — gotovo spet pojavila na travniku v svoji starosti in obliki. Tako bo Mars v nedeljo med pred seboj 11 igralcev, ki sicer še niso uvedeni v vse tajnosti lepe nogometne gre so pa zato zelo nevarni, vsak zase in vsi skupaj, najmanj toliko, da jim lahko mimogrede prekrizajo vse račune za nadaljevanje poti proti končnemu cilju. Fianu in volji do zmage pri Dopelavoru pa bo Mars

postavil nasproti veliko rutino in tudi odločnost, tako da bo tekma tako ali tako vredna ogleda. Nečvomo bosta obe stranki storili vse za prvi uspeh in že to nudi jamstva dovolj, da se med potekom te tekme ne bo treba dolgočasiti.

Toliko o prihodnjem nogometnem sporedu zares! Toda to pot bo imel športni dan v Šiški še svojo posebno privlačnost, in sicer še eno prirediteljsko ob žogi, dogovorjeno prav za prav za razvedrilo p. n. občinstva v bstvu pa do ločeno v dobrodelne namene. Po vzorcu raznih šaljivih tekem med starimi in mladimi, med debelimi in suhih, med oženjenimi in neozženimi in tako dalje so se pri nas za podobno prireditev bolj ali manj v poljubni obliki — tudi trajala bo samo 2krat 30 minut — sporazumeli

nogometni sodniki in funkcionarji,

torej predstavniki dveh taborov, ki si pri svojem delu za nogometni šport že od nekdaj niso bili posebno naklonjeni, čeprav jim je bila obema žoga enako tesno pri srcu. Če so prvi dejali, da so samo oni poklicani in pooblašteni voditi to vrsto najbolj nemirnih športnikov, potem so drugi trdili, da čutijo enake dolžnosti tudi oni, čeprav za to niso opravljali nobenega posebnega izpita in tudi nimajo za to posebne izkaznice. Seveda se je pri tem marsikdaj zgodilo, da so bili pojmi o dovoljenem in nedovoljenem na obeh straneh močno deljeni in takoj nato so sledile afere. Zdaj ta čas afer ni nobenih, toda sodniki in funkcionarji so še ostali in oboji bodo v nedeljo v znamenju starih razprtij — in nekaj najnovejših govoric — stopili na vsako stran nogometnega igrišča in si enkrat pogledali v oči tamkaj na najbolj pravih tleh — kar na zelenem polju. Seveda bodo gospodje »nogometna« nekoliko skrajšali igralni čas za svoj obračun in tudi kmalu potem, ko se bodo poskrili v garderobi, ne bo nihče več vedel za njihova dela, toda ostalo bo nekaj drobiža, ki so ga prireditelji skupno z nastopajočimi nameni za podporo najbednejših med bednimi — za slepce.

Vse tri tekme bodo v nedeljo popoldne na Hermesovem stadionu v Šiški, vendar podrobne razporeda za zdaj še nismo prejeli na vpogled. Vsakekor je računati tako, da bomo začeli kmalu po 14. in končali okrog 19. To-liko bodi objavljeno zaradi ureditve popoldneva in da bo obisk čim večji!

SLUŽBENE OBJAVE

Iz urada CONI-a NOGOMETNA ZVEZA

Objava štev. 11. Ljubljana, 5. maja.

1. Verificirani se prv. tekma Hermes — Ljubljana z rezultatom 1:5. Tekme Vič — Mladika ni mogoče verificirati, ker je Vič vložil protest.

2. Spored za prihodnji termin 16. maja: ob 15. Mladika — Korotan, ob 17. Hermes — Mars, obe na igrišču Hermes. Služboji odbornik g. Zolko.

3. Kaznujeta se s ukorom igralca Hermes, Brodnik Milan in Zadravec Karl.

4. Poziva se igralec Marsa, Kocjan Franc, da se zaradi v svojih zadnjih dveh 7. t. m. ob 17. v 5. mestu plačari.

5. Poziva se g. Pleško Zvezne iz Dopelavora t. t. da se zaradi 7. t. m. ob 17. v 5. mestu plačari v svojih zadnjih dveh 7. t. m. ob 17. v 5. mestu plačari.

6. Poziva se igralec CK Mladika, da se zaradi 7. t. m. ob 17. v 5. mestu plačari.

7. Na prošnjo Dopelavora t. t. se zbriše ostanek kazni igralcu Milanoviču Br.

8. Odborniki se naslednje prijateljske tekme: Hermes rez. — Vič rez., Hermes — Vič, vse popoldne na Hermesu ter predtekma tekmi Dopelavoro t. t. — Mars, sodniki — odborniki v dobrodelne namene.

9. Pozivajo se vsi klubi, ki še niso prijavili svojega rezervnega odn. mladinskega moštva, naj to stori najkasneje do ponedeljka, 10. t. m. ob 18., ker bo zbiranje tekem za mladinska in rezervna tekmovalca nepreključno v torek, 11. t. m.

Drobne zanimivosti

Dve novi potrjeni beatifikaciji. V navzočnosti papeža Pija XII. sta bili te dni v Rimu potrjeni proglasitvi za blažene Franciške Ksaverije Cabrini, ustanoviteljice reda Presvetega Srca, in Marije Terezije o. deteta Jezusa (Alesandre Leclerc), ustanoviteljice ženskega avgustinskega reda.

Solata namesto rož. Na Dunaju so letos po vzgledu drugih nemških mest preorali parke, ki so doslej bili večinoma mestom v okras ter zemljo zasadili s koristnimi rastlinami, predvsem s krompirjem in solato. Na Dunaju se udeležujejo pri sajenju zelenjave posebno ženske delovne kolone. V nekem parku, kjer je še pred dvema letoma cvelo 4000 krasnih vrtnic, uspeva zdaj v ravnih vrstah solata, vmes pa so posajene tudi razne vrste zelja.

Reja sviloprejk v Bolgariji

Ukrepi vlade za povzdigo te važne panoge narodnega gospodarstva

Bolgarska vlada je začela z vso vneto pospeševati rejo sviloprejk, ker hoče povzdigniti svilarstvo kot važno panogo narodnega gospodarstva. V ta namen je izdala posebno naredbo za povzdigo reje sviloprejk. Že leta 1863. je Bolgarija izvažala jajčeca sviloprejk v Francijo in Italijo. Pozneje je začela država pospeševati rejo sviloprejk, tako da se je proizvodnja svilnenih kokonov od leta 1905. do 1911. znatno povečala. Od leta 1912. do 1920. je pa reja sviloprejk v Bolgariji nazadovala, ker so bile cene na svetovnem trgu zelo nizke. Šele v naslednjih letih so se razmere v tem pogledu toliko izboljšale, da je bilo zopet mogoče obnoviti in še razširiti rejo sviloprejk. Iz Francije, Italije in Turčije je uvozila Bolgarija jajčeca, tako da je dobila sčasoma odprnejše in boljše sviloprejk.

Po teh ukrepih se je povečala lastna proizvodnja jajčec sviloprejk od 316 unč leta 1896. na 96.696 unč leta 1926. Unča je enaka 30 gr. Iz vsake unče jajčec se dobi v ugodnih letih povprečno 150 kg svilnenih kokonov. V nemških poskusnih stanicah so dobili iz unče jajčec celo 171 kg svilnenih kokonov. V tekočem letu bo imela Bolgarija po podatkih kmetijskega ministrstva na razpolago okrog 85.000 unč jajčec sviloprejk. Ker jih potrebuje sama okrog 50.000 unč jih bo lahko 35.000 unč izvozila. Tako lahko računamo letos s proizvodnjo 4.5 do 5 milijonov kg za kokone.

Lani je bila reja sviloprejk v Bolgariji zaradi neugodnih cen zanemarljiva in v

nekaterih okrajih so jo povsem opustili. Svilneni kokonovi je imela Bolgarija lani na razpolago okoli 700.000 kg manj, kakor predlanskim. Kmetijsko ministrstvo je ugotovilo, da reji sviloprejk lani niso v polni meri izkoristili murv. Če bi se v polni meri izkoristili murvini listi, bi se lahko dvignila proizvodnja svilnenih kokonov v Bolgariji na 7.000.000 kg.

Glavni vzrok nazadovanja reje sviloprejk so bile nizke nakupne cene. Zato je vlada sklenila za tekoče leto cene znova določiti. Zdaj plačujejo svilene kokone po harvi in kakovosti po 122 do 135 levov kg, dočim so bili lani po 52 do 64 levov. Cene so bile torej znatno zvišane, in tako so se začeli bolgarski kmetje zopet bolj zanimati za rejo sviloprejk. Občutna vrzel, ki je bila nastala lani v tej važni panogi narodnega gospodarstva, bo letos zapolnjena.

Napovedana je že podražitev iz umetne svile izdelane trikotne preje inozemskega porekla. To ni samo posledica podražitve tega blaga v inozemstvu, temveč tudi ukrepov vlade, ki hoče znova povzdigniti domačo rejo sviloprejk. Po proizvodnji svilnenih kokonov zavzema Bolgarija za Italijo v Evropi drugo mesto, da bi se reja sviloprejk zboljšala tudi kakovostno, proučujejo v Bolgariji vprašanje ustanovitve poskusne stanice po nemškem in italijanskem vzorcu. V nji bi delali poskuse z križanjem raznih sviloprejk, da bi dobila Bolgarija odprnejšo in boljše vrsto.

Slovaška keramika

Zadnja leta je začela keramična obrt na Slovaškem zopet procvetati. Približno pred 300 leti, med verskimi boji so zapustili to narodno umetnost na Slovaško priseljenci iz Nemčije. Razširila se je zlasti v zapadni del Slovaške, kjer so doslej pocedni obrtniki v izdelovanju nožev in loncev zelo visoko stopnjo. Zdaj so znani ti obrtniki pod imenom »habanec«. Med protireformacijo pod Marijo Terezijo so bili habanci rekatolizirani in polagoma so svojo obrt opustili.

Šele proti koncu leta 1938. zlasti pa po ustanovitvi Nezavisne Slovaške je ta stara umetnostna obrt zopet oživela. V Modernu, kjer je bila keramična delavnica, je poučeval naraščaj sudskega umetnostnega obrtnika Irenfrieda Liebschner, ki je proučeval sledove stare habanske umetnosti ter poučeval svoje učence zlasti v tem, kako je treba na novi keramiki uporabljati lepe stare vzorce, najdene na pristni habanski posodi. Značilne za to slikarjo so v prvi vrsti rozete in tak z zvani habanski jelen, stilizirana podoba jelena v skoku.

Pozneje se je keramika kot slovaška narodna umetnost vedno bolj razvijala. Mnogo slovaške lončene posode je šlo v inozemstvo, posebno v Nemčijo. Pretihla je pa nevarnost, da bi ta obrt zapadla pozabi, ker ni bilo zadostnega naraščaja. Vojna nemške narodnostne skupine na Slovaškem državni tajnik Franc Karmasin je dal zdaj pobudo za ustanovitev keramične šole. Šola je ustanovila bratislavska tiskarna Pallehner in pouk na nji se je že pričel.

Naraščanje hranilnih vlog v Bolgariji

Ob koncu lanskega leta so znane hranilne vloge v bolgarski poštni hranilnici: 6632 milijon levov in so narasle v primeri s predlanskim letom za 1571 milijonov ali za 31%. V zadnjih letih letih se je stanje hranilnih vlog skoraj podvojilo. Naraščanje hranilnih vlog dokazuje da so narasli tudi dohodek širokih ljudskih slojev. Tudi letos naraščanje hranilnih vlog ni popustilo. To je razvidno z prometa poštne hranilnice v prvih dveh mesecih ko je znašal porast okrog 200 milijonov levov medtem ko je znašal lani v januarju in februarju samo 105 milijonov.

Kolumbov film

Španija se pripravlja na svečano proslavo 450-letnice Kolumbovega povratka z zgodovinske vožnje po morju, na kateri je odkril Ameriko. Med drugim je bilo sklenjeno izdelati velik zgodovinski film, tako da bodo imeli tudi široki sloj; priliko seznaniti se s Kolumbovim življenjem in njegovim epohalnim odkritjem Podjetje, ki skrbi za tedenske filmske pregledje, je naročilo nekemu operaterju naj posname vse kar spominja na Kolumbo. Prvič bodo prikazovali Kolumbov film v Barceloni.

Napredek elektronske mikroskopije

Znani nemški fizik Manfred von Ardenne je izdelal nedavno nadmiskopični film, ki prikazuje v 20.000kratni povečavi razne doslej le malo odnosedno zelo težko vidne pojave in procese, kakor je taljenje kovin. Na polju elektronske mikroskopije se je po posrečilu nekemu nemškemu znanstvenemu zavodu še en važen uspeh. Z uporabo še večjih električnih napetosti je bila intenzivnost elektronskih žarkov in s tem jakost slik tako povečana da so bili mogoče pri uporabi posebno občutljivega specialnega filma posnetki s 36.000kratno povečavo. Prvi z ultramiskopičnim zasoraznikom izdelani filmi kažejo zelo jasno razne pojave iz raznoževanja virusov. Elektronska mikroskopija bo igrala vedno v moderni znanosti še zelo važno vlogo.

Gospodarski stiki med Nemčijo in Turčijo

Nemški poslanik dr. Clodius je govoril v Istanbulu na sestanku novinarjev o novi nemško-turški trgovski pogodbi, ki je v bistvu nadaljevanje pogodbe iz oktobra 1941 in ki ostane v veljavi do konca maja 1944. Izmenjava blaga med obema državama naj bi znašala letno po vrednosti 120 milijonov mark, ali mesečno 10 milijonov. V resnici je pa treba računati z večjo izmenjavo blaga, ker so ostale neizvršene dobave še iz stare pogodbe. Računati je treba z letno izmenjavo blaga v vrednosti okrog 320 milijonov. Tako bi Nemčija zavzela v turški zunanji trgovini zopet pivo mesto. Turški tisk je z zadovoljstvom pozdravil novo trgovinsko pogodbo z Nemčijo in naglašal, da je bilo sklenjenih zadnje dni na podlagi pogodbe že za 8 milijonov turških funtov kupčij.

Gradnja malih stanovanj v Budimpešti

Budimpeštanska mestna občina je sklenila, naj se zgradi že letos polovica malih stanovanj, določenih po načrtu za leto 1943-44. Gre za 4000 malih stanovanj in do konca tekočega leta naj bi jih zgradili že 1800. Pomanjkanje malih stanovanj je tudi v Budimpešti od leta do leta občutnejše, kakor je to skoraj povsod po vseh večjih mestih.

Dolga pot penice

»Salzburger Zeitung« poroča o zanimivem primeru pitječega poleta na daljavo. Lani v septembru je neki Ludvik Presch blizu Salzburga pritrtil penici na nožico obroček z napisom od kod izvira ta drobna ptička in kdaj jo je imel Presch v rokah. Nedavno so pa sporočili iz Mugle v južnem delu Male Azije, da so tam ujeli dotično penico. Ptica je preletela približno 2000 km dolgo pot.

A. ALEXANDER:

34

POZABLJENI NAPEV

ROMAN

Zelo malo me poznate,« je rekel z očitajočim glasom, »drugače ne bi tako govorili. Prepričan sem, da ne bi izražali želje, naj se takoj in neposredno lotim stvari, ki bi vedeli, da uporabljam ta postopek samo tedaj, kadar gre tako rekoč za zaslisanje, to je, kadar vidim, da lahko brez nadaljnje končane preiskave in predam spise državnemu tožilecu, ne da bi pripomnil kaj drugega kakor: »Zahtevajte smrtno obsodbo!«

Wubbels je nekaj trenutkov osepulo molčal, nato pa vzrožil:

»Ali hočete nemara... Ali se morda drznete trdit, da obstoji proti meni kak resen sum? Veste kaj, to bi bil vrhunec!«

»Govoriva torej stvarno!« ga je prekinil Hearn, in drobne oči so se mu zlobno zablikale. »Najprej mi izvolite odgovoriti na naslednja vprašanja. Prvič: vaše ime je Rolph Wubbels, rojen v Buffalu, pet in štirideset let, poročen in brez otrok?«

»Da,« je vprašanec pritrdil.

»Drugič: obiskovali ste tehniški zavod v Chicagu,« je z enoličnim glasom nadaljeval uradnik, »z

namenom, da bi nadaljevali študije v Evropi, a potlej ste morali zaradi pomanjkanja sredstev opustiti to misel? Tretjič: vaše oče, z imenom Samuel, je imel tri sinove in dve hčeri; vaša mati, z imenom Mary, je imela takisto tri sinove in dve...«

»Tri sto vragov!« ga je prekinil Wubbels, rdeč kakor kuhan rak. »Nazadnje boste menda še vprašali, ali je bil moj stari oče cepljen ali ne?«

Hearn se je zložno naslonil na mizo. »Ne, ne,« je mirnodušno odvrnil. »Dandanes se policija ne zanima več za to, ali je kdo cepljen ali ne; samo jaz se kolikor toliko zanimam za to, kar sem vas vprašal... Mislim celo, da bi bila v tem trenutku že močno napredovala, ko bi ne bili zmotili moje zgodbe o norčijah, ki sem jih delal kot otrok. In zato...«

»A meni se mudi, gospod!« je rekel Wubbels, ki se je bil mahoma unesel. »Pričakujejo me na obnem zboru družbe, ki sem njen ravnatelj in eden glavnih delničarjev.«

»Tudi meni se mudi, je neomajno odvrnil Hearn. »Gre do malega za enak slučaj, kakor je vaš: tudi jaz moram namreč na občni zbor... ahm!... z neko balerino. Do včeraj sem bil prepričan, da sem edini gospodar njenega srca; danes pa sem spoznal, da je to srce prava delniška družba... s samimi moškimi člani, kakopak.«

»Mogoče bo res bolje, da nadaljujete svoj življenjski, tam, kjer ste ga prekinili, se je Wubbels poparjeno vdal v neogibno usodo.

»Drage volje! Hearn se je nenadoma izpremenil: zadovoljen nasmešek mu je preletel obraz, in oči so

se mu radostno zasvetile. Naglo se je vrnil k svoji povesti.

»Moj oče je bil silno strog, kakor sem vam rekel prej, in tej strogosti se imam zahvaliti, da sem se odvalil grdega mazanja po zidovih in tako dalje. Drugače bi se mi bilo to nezdavno nagnjenje sčasoma razvil v naslednjem policijski in zasebnikom, na primer v obliki anonimnih pisem, vsebujočih najbolj bedaste obdolžitve.«

»Aha,« je počasi rekel Wubbels, »zdaj se mi začenja svitati! Torej me dolžite, da pisarim anonimna pisma?«

Kapetan je prikimal. »Tako je. Baš to sem hotel reči, je dejal z glasom polne gotovitosti. »Tajiti bi bilo nesmiselno. Prejeli smo anonimno ovadbo proti nekemu Snyderju, ki neoporečno izvira od vas. Brez najmanjše težave tam lahko dokažem.«

Webbel, ki je zdaj vedel, za kaj gre, se je imel takoj spet v oblasti.

»Dobro: brez nadaljnje priznanja, da sem pisec tistega pisma. A kaj za to? Ni mi vas treba opozoriti, da niti ne smete izdati mojega imena, niti niso anonimne ovadbe, ki jih dobi policija podvržene neki kazni. Torej: ali mislite že povedati ali ne, kaj hočete od mene?«

Hearn se ni dal prositi, temveč je začel z običajnim dolgim uvodom:

»Gospod Manhattan je mrtev,« je rekel s svojim najslajšim glasom. »V oporoki navaja več oseb, ki ob določenih pogojih lahko postanejo glavni dediči. To je, da se točneje izrazim, samo eden izmed ime-

novanih bo res postal dedič. Zdaj pa se pojavlja nekaj čudnega: dan za dnem prejemo anonimne ovadbe proti posameznim osebam, navedenim v oporoki. Proti gospodu Snyderju na primer smo jih dobili že kakih osem, če ne več; proti sestram Elmhurstovim štiri; proti gospodu Leroyu nadalje štiri. Nato pridete vi s samo dvema ovadbama!...«

»Ovadbe proti meni?« je Wubbels razburjeno vzkliknil. »Kaj mi more kdo očitati?«

»Da ste umorili Manhattan,« je odgovoril Hearn, ne da bi prišel v zadrego. »V tem oziru so vse ovadbe podobne drugi kakor jace jajcu, čeprav se v podrobnostih seveda razlikujejo. Vsakega izmed morebitnih dedičev ovajajo kot Manhattanovega morilca.«

Wubbels ni vedel, kaj naj reče.

»Vidite?« je kapetan nadaljeval. »In tako sem pomislil, da se morda ne boste branili nekoliko utemeljiti svojo ovadbo proti Snyderju in jo podkrepiti. Kajti, vedite, Snyder je izmed vseh sumljivih oseb edini, ki je bil snoči pripravljen dati proti moji volji. Čez pol urice ga bom moral zaslišati.«

»Ničesar ne povem,« je rekel Wubbels po kratkem premisleku. »Ne morete me prisiliti...«

»Pomislite, kaj bi rekli ljudje, če bi listi...«

»Kaj? Z listi se mi drznete groziti?« Wubbels je razjarjeno poskočil.

»Kako naj vam rečem? Čudno je, a neutajljivo dejstvo, da listi zvedo vse tisto... kar bi človek rad videl črno na belem.«

»Nu torej, pa bom govoril!« je z nenadno odločnostjo rekel Wubbels.